

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Návrh projektu vzdělávací akce

Bakalářská práce

Autor: **Václav Klement**

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Jiří Šedivý

2023

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Václav Klement

Kariérové poradenství a vzdělávání

Název práce

Návrh projektu vzdělávací akce

Název anglicky

Project proposal of the educational event

Cíle práce

Na základě analýzy stávajících vzdělávacích potřeb vybrané cílové skupiny navrhnout vzdělávací program z oblasti kariérového poradenství (kurz, školení, adaptační zaškolení), který splňuje všechny aspekty současných požadavků úspěšného projektu. Cílem tohoto projektu je navrhnout komplexní vzdělávací kurz, který je možné využít jako součást a výsledný produkt v oblasti kariérového poradenství zaměřeného na oblast zemědělství, na jehož konci bude absolvent vybaven potřebnými teoretickými i praktickými znalostmi.

Metodika

Studium aktuálních informačních zdrojů týkajících se podnikání v zemědělství, udržitelného zemědělství, stávajících pedagogických standardů v této oblasti.

Vymezení terminologie a deskripce teoretických východisek na základě vybraných výzkumných nástrojů jako je dotazník a rozhovory s respondenty.

Cílová skupina – potenciální klienti podobného kurzu – zájemci, kteří chtějí začít s kariérou v oblasti zemědělství, například potenciální farmáři, včelaři atd.

Vyvození závěru, soupis literatury, korekce formálních a stylistických náležitostí.

Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do konce března 2023.

Celý tento projekt lze považovat za experiment.

Doporučený rozsah práce

Podle pravidel psaní BP

Klíčová slova

Kariérové poradenství, vzdělávání, permakultura, projekt

Doporučené zdroje informací

FORTIER, Jean-Martin. *The Market Gardener*. United States: New Society Publishers, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 9780865717657.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Jak na permakulturní design*. Česká republika: Permakultura (CS), 2018, 74 s. ISBN 978-80-906852-1-5.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Permakulturní farma*. Česká republika: Permakultura (CS), 2017, 86 s. ISBN 978-80-905108-9-0.

LANGER, T. *Moderní lektor : průvodce úspěšného vzdělavatele dospělých*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-271-0093-4.

MAYS, Daniel. *No-Till Organic Vegetable Farm: How to Start and Run a Profitable Market Garden and Build Health in Soil, Crops and Comm*. United States: Storey Publishing, 2020. ISBN 9781635861891.

PLAMÍNEK, J. *Vzdělávání dospělých : průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4806-1.

VENDEL, Š. *Kariévní poradenství*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1731-9.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – IVP

Vedoucí práce

PhDr. Jiří Šedivý

Garantující pracoviště

Katedra pedagogiky

Elektronicky schváleno dne 1. 9. 2022

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 7. 12. 2022

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 22. 03. 2023

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Návrh projektu vzdělávací akce

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne 22.03.2023

.....
Václav Klement

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěl poděkovat mému vedoucímu bakalářské práce, panu doktorovi PhDr. Mgr. Jiřímu Šedivému za jeho vstřícný přístup vůči studentům a odborné vedení mé práce. Také bych chtěl poděkovat své rodině, bratrovi, švagrové, garantům praktické části této bakalářské práce Jakubovi a Tereze a své přítelkyni Sandře, bez kterých bych se při psaní bakalářské práce neobešel.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na návrh konkrétního vzdělávacího workshopu na téma "Úvod do ekologického zemědělství a design market gardeningové farmy". Ten se sestává součástí měsíčního víkendového kurzu, který obsahuje čtyři tematicky zaměřené workshopy, jejichž témata byla autorem a lektory shledána jako nejdůležitější a nezbytná pro tvorbu kvalitního vzdělávacího projektu s takovýmto zaměřením a cílem. V teoretické části této bakalářské práce autor rozvádí pojmy andragogika, možnosti celoživotního vzdělávání dospělých, didaktický proces, kariérové poradenství a jeho důležité faktory, univerzální formy vzdělávání dospělých a návrh projektu – vzdělávací akce. V praktické části bakalářské práce se autor zaměřil na návrh projektu vzdělávací akce a následnou pilotní organizaci projektu. Součástí praktické části této práce je návrh vzdělávacího projektu a jeho následná pilotní zkouška. Praktická část v závěru obsahuje evaluaci vzdělávací akce na základě odpovědí respondentů dotazníkového šetření, kterými byli účastníci navrhovaného vzdělávacího projektu. Cílem bakalářské práce je návrh první ze čtyř částí komplexního vzdělávacího projektu v oblasti zemědělství, po kterém by měl absolvent disponovat dostatečnými zkušenostmi a dovednostmi pro rozvoj vlastního hospodářství nebo podnikání v oblasti zemědělství.

Klíčová slova

Andragogika, vzdělávání dospělých, hospodářství, permakultura, vzdělávání, workshop, kariérové poradenství, zemědělství, projekt.

Abstract

The bachelor thesis focuses on designing a specific educational workshop on "Introduction to Organic Agriculture and Designing Market Gardening Farms". This workshop is part of a four-weekend course that includes four thematic workshops. The topics were selected by the author and lecturers as the most important and essential for creating a quality educational project with this focus.

In the theoretical part of the thesis, the author elaborates on the concepts of andragogy, the possibilities of lifelong adult education, the didactic process, career counselling and its important factors, universal forms of adult education, and project design – educational action.

In the practical part of the thesis, the author focuses on designing the educational project and subsequently organizing a pilot program. This includes the design of the educational project and its pilot organization. The practical part concludes with an evaluation based on the responses to a questionnaire survey conducted with participants of the proposed educational project.

The aim of the bachelor thesis is to design a comprehensive educational project in the field of agriculture that will equip graduates with the experience and skills needed to develop their own farms and businesses in this field.

Keywords

Andragogy, adult education, farming, permaculture, education, workshop, career counseling, agriculture, project.

OBSAH

ÚVOD.....	1
TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	3
1 Cíl a metodika.....	3
2 Andragogika – vzdělávání dospělých.....	4
2.1 Celoživotní učení a vzdělávání dospělých.....	5
2.2 Možnosti celoživotního učení a vzdělávání.....	6
2.2.1 Formální vzdělávání a učení.....	6
2.2.2 Neformální vzdělávání a učení.....	6
2.2.3 Informální vzdělávání a učení.....	7
2.2.4 Další profesní vzdělávání.....	8
2.2.5 Občanské vzdělávání dospělých.....	9
2.3 Didaktický proces.....	10
2.3.1 Didaktické kategorie.....	11
2.3.2 Didaktické zásady.....	12
2.3.3 Didaktické formy.....	13
2.3.4 Didaktické metody vzdělávání dospělých.....	14
3 Kariérové poradenství.....	15
3.1 Výběr povolání.....	15
3.2 Kroky kariérního poradce.....	16
3.2.1 Poznávání.....	16
3.2.2 Svět práce a získávání informací.....	17
3.2.3 Propojení osobních informací a informací o světě práce.....	17
3.3 Důležité faktory v kariérovém poradenství.....	17
3.3.1 Schopnosti.....	18
3.3.2 Minulé výkony.....	19

3.3.3	Zájmy a výběr povolání	19
3.3.4	Pracovní hodnoty	20
3.3.5	Osobnostní vlastnosti	20
3.3.6	Temperament	21
3.4	Univerzální formy vzdělávání dospělých.....	21
4	Příprava projektu – vzdělávací akce	25
4.1	Identifikace potřeb aktuálního a požadovaného vzdělání	27
4.2	Plánování vzdělávacích programů	27
5	PRAKTICKÁ ČÁST – NÁVRH VZDĚLÁVACÍ AKCE	29
5.1	Identifikace potřeb vzdělávání	29
5.1.1	Definování požadovaného vzdělávání	30
5.2	Plánování vzdělávacích programů	31
5.3	Metody	33
5.4	Místo	34
5.5	Materiální a technické pomůcky	36
5.6	Vzdělavatelé.....	37
5.6.1	Profil účastníka	39
5.6.2	Profil absolventa	39
5.7	Propagace a komunikace.....	40
5.8	Specifické náklady projektu.....	41
6	Realizace praktické části – organizace první části workshopu na farmě v Libějovických Svobodných Horách.....	43
6.1	Termín konání akce.....	43
6.2	Počet účastníků	44
6.3	Komunikace v průběhu příprav.....	44
6.4	Harmonogram workshopu.....	45

7 Závěr	48
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	53
SEZNAM PŘÍLOH	54
Příloha 1: Souhrn dostupných možností vzdělávání v oblasti zemědělství v ČR.....	55
Příloha 2: Pozvánka na vzdělávací akci – workshop.....	59
Příloha 3: Výsledky evaluačního dotazníku	61
Příloha 4: Fotodokumentace – Libějovické Svobodné Hory.....	68

ÚVOD

Bakalářská práce na téma Návrh projektu vzdělávací akce se zaměřuje na uchazeče se zájmem o výukové kurzy v oblasti zemědělství, zelinářství a ekonomického rozvoje hospodářství.

V oblasti samostatného zemědělství na malé ploše v České republice narůstá poptávka po možnostech vzdělávání se zaměřením na podnikání v zemědělství a hospodářství. To může být například z důvodu „výchovy“ členů místních zemědělských organizací na středních zemědělských školách, nebo nedostatečným zpracováním tématu podnikatelské stránky hospodaření či farmaření.

Po boku formálního vzdělávání v oblasti zemědělství v České republice, které poskytují ve vysokých standardech kvality například Česká zemědělská akademie v Humpolci, Česká zemědělská univerzita v Praze a Farmářská škola – Vyšší odborná škola ekologického zemědělství, se rozrůstá i sekce neformálního vzdělávání. Tu představují odborné workshopy a kurzy, které pořádají nevládní organizace a podnikatelé se záměrem podpořit mladé podnikatele tohoto sektoru a rozvoj udržitelného zemědělství. Tyto workshopy se často konají přímo na farmách a nabízejí teoretickou výuku spojenou s praktickým nácvikem získaných dovedností. Předpokladem ovšem je, že účastníci kurzu budou potřebovat dost času na zpracování tak širokého tématu, jako je podnikání v oblasti zemědělství. Aby bylo možné navrhnout co nejlépe padnoucí program potřebám uchazeče, je nutné si nejprve odpovědět na otázky, kdo jsou naši potenciální zákazníci a jaké jsou jejich opravdové potřeby.

Teoretická část této bakalářské práce odpovídá na otázky, co je to andragogika, vzdělávání dospělých, didaktický proces a jeho formy, metody a kategorie, co je to kariérové poradenství, jaké jsou jeho postupy a příprava projektu vzdělávací akce.

V praktické části bakalářské práce autor navrhuje konkrétní vzdělávací projekt – workshop na téma „Design market gardeningové zahrady“, jenž je součástí komplexnějšího vzdělávacího kurzu na měsíční víkendové bázi. Kurz si klade za cíl vybavit absolventy potřebnými teoretickými znalostmi a praktickými dovednostmi,

které jsou nezbytné pro podnikání v oblasti zemědělství. Zároveň můžeme na vzdělávací projekt nahlížet z pohledu kariérního rozvoje nikoliv uchazečů, ale garantů praktické části, kterým akce podobného rázu bezpochybně přidávají na důvěryhodnosti značky a reputaci směrem k potenciálním zákazníkům.

Z důvodu dostatečné časové dotace a přátelskému vztahu autora a garantů praktické části bylo možné navrhovaný projekt otestovat, a tak byla realizována pilotní verze vzdělávacího kurzu. Výsledky jsou součástí závěru praktické části bakalářské práce.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Na základě analýzy stávajících vzdělávacích potřeb vybrané cílové skupiny navrhnout vzdělávací program z oblasti kariérového poradenství (kurz, workshop, školení, adaptační zaškolení), který splňuje všechny aspekty současných požadavků úspěšného projektu. Cílem tohoto projektu je navrhnout komplexní vzdělávací kurz, který je možné využít jako součást a výsledný produkt v oblasti kariérového poradenství zaměřeného na oblast zemědělství, na jehož konci bude absolvent vybaven potřebnými teoretickými i praktickými znalostmi.

Studium aktuálních informačních zdrojů týkajících se podnikání v zemědělství, udržitelného zemědělství, stávajících pedagogických standardů v této oblasti. Vymezení terminologie a deskripce teoretických východisek na základě vybraných výzkumných nástrojů jako je dotazník a rozhovory s respondenty. Cílová skupina – potenciální klienti podobného kurzu – zájemci, kteří chtějí začít s kariérou v oblasti zemědělství, například potenciální farmáři, včelaři atd.

Předpokladem je, že cílovou skupinou navrhovaného projektu budou účastníci ve věku 20-40 let, kteří mají již základní znalosti a dovednosti v oblasti zemědělství. Je tedy nutné navrhnout projekt tak, aby odpovídal nejen potřebám, ale i možnostem potenciálních účastníků.

2 Andragogika – vzdělávání dospělých

Poprvé slovo andragogika pravděpodobně použil německý vysokoškolský učitel Kapp roku 1833 ve své knize o výchovných myšlenkách v Platonově filozofickém díle. Dle jasných cílů a východisek se snažil odlišit pedagogiku a vzdělávání dospělých. Pojem andragogika je vykládán mnoha různými způsoby, které ovšem sledují stejné myšlenky, záměry a cíle.

O andragogiku se zajímal ve dvacátých letech minulého století například německý pracovník Akademie práce a Instituce německého dělnického hnutí a sociolog Rosentock-Hussey. Popsal jí jako **adekvátní metody vzdělávání dospělých**. Později, v sedmdesátých letech minulého století, se toto téma stalo populární v USA, a to díky M. Knowelsovi. Nepochybně také nesmíme opomenout českého učence Jana Ámose Komenského (1592-1670). Ačkoliv termín andragogika nikdy nepoužil, můžeme ho považovat za jednoho z otců myšlenky celoživotního vzdělávání a vzdělávání dospělých.

Nyní žijeme v době, kdy na rozdíl od nedávných let můžeme říct, že současné zpracování andragogické tematiky v české odborné literatuře je uspokojivé. Situace je ovlivněna více faktory, nicméně se zlepšuje a rozvíjí se tak vzdělanost občanů v České republice. Nejen díky zvýšenému zájmu představitelů vzdělávací politiky, ale i díky zájmu veřejnosti o vzdělávání se a učení i mimo institucionální základny.

Milan Beneš uvádí, že pojem andragogika může mít dva významy. „Jednou se jedná o určitou nauku (doktrínu), která se snaží definovat správný přístup k učícímu se dospělému. Většinou jde o vymezení se v opozici k pedagogice a jejím postupům. Druhá definice vidí andragogiku jako specifikou součást veškerého myšlení o výchově, vzdělávání a učení se. Vědní a studijní obor vzdělávání dospělých/další vzdělávání a andragogika jsou v tomto případě synonyma.“ (Beneš, 2008, s. 12).

Stejně myšlenky (andragogika jako nezbytná součást vzdělávání ve všech jeho disciplínách) se drží i publikace Miroslavy Dvořákové a Michala Šeráka „Andragogika a vzdělávání dospělých. Vybrané kapitoly“. Zde se píše, že „zhruba od poloviny osmdesátých let 20. století je pak teorie vzdělávání dospělých postupně

rozšiřována a doplňována především tím, že jsou do ní začleňovány různé nové přístupy z příbuzných vědeckých disciplín. Oblast učení a vzdělávání dospělých je ovšem výrazně široká a nesourodá, a navíc integruje veškeré podoby vzdělávání (formální, neformální i informální), takže ani na počátku 21. století, po devadesáti letech výzkumů a teoretického bádání, neexistuje jednoznačná vysvětlující teorie nebo model učení dospělých a neexistuje dokonce ani jednotná a obecně uznávaná definice učení“ (Dvořáková a Šerák, 2016, s. 49)

Ať už mluvíme o andragogice jako o vědním studijním oboru zaměřeném na veškeré aspekty učení se a vzdělávání dospělých, nebo jako o samostatné části věd o výchově, vyučování a vzdělávání, cíl je stejný – rozvoj vzdělávání, učení a výchovy dospělých.

2.1 Celoživotní učení a vzdělávání dospělých

Celoživotní vzdělávání je aktuálně rozvíjejícím se trendem a dá se říct, že je nedílnou součástí dnešní doby. Ať už kvůli důležitosti role vzdělávání dospělých v personální politice společností, nebo kvůli konkurenceschopnosti jedince na trhu práce a lokálnímu ekonomickému růstu, vzdělání se stává čím dál tím více důležité a atraktivní pro mnoho lidí. Druhý zmiňovaný aspekt je viditelný na příkladu Karlovarského kraje, který se může „pochlubit“ třetí nejvyšší nezaměstnaností v České republice a zároveň nejnižším množstvím vysokých škol na obyvatele.

Zormanová (2017, s. 21) cituje Palána a Langeru, kteří definují celoživotní vzdělávání tak, že „celoživotní vzdělávání, které je v současnosti velmi aktuálním tématem, je chápáno jako permanentní vzdělávání, jež je tvořeno komplexem možností dalšího vzdělávání v tradičních vzdělávacích institucích i mimo ně.“ Zormanová zároveň uvádí, že to je důvod proč sem lze zařadit i vzdělávací aktivity neorganizovaného charakteru. Těmi mohou být např. samostatné učení nebo učení při práci. V tomto ohledu je vzdělávání chápáno jako proces celoživotního charakteru, směřujícího k formování osobnosti, osvojování vědomostí, zkušeností a postojů člověka. (Zormanová, 2017)

2.2 Možnosti celoživotního učení a vzdělávání

Existuje více způsobů, kterými lze získat požadované vědomosti, schopnosti, kvalifikace a kompetence. Šerák, který vychází z *Memoranda o celoživotním učení* (2000), uvádí konkrétně 4 různé, totiž „formální, neformální a informální, přičemž společnost by měla podporovat a ekvivalentně oceňovat všechny tyto druhy učení“. (Šerák, 2009, s. 16). Autor práce se nicméně domnívá, že neformální vzdělávání nemá, díky své nedostatečné tradici, takové postavení, aby bylo primární volbou lidí, kteří uvažují o změně kariérní cesty.

2.2.1 Formální vzdělávání a učení

Formální vzdělávání je strukturovaný proces, který se zpravidla odehrává v organizovaném prostředí, tedy na školách a univerzitách. Hlavním cílem je poskytnout vzdělávajícím se (studentům) určitý soubor znalostí, dovedností a schopností, které jsou nezbytně důležité pro jejich osobní rozvoj a budoucí kariéru.

Obvykle se skládá z předem stanovených osnov, které určují podmínky pro dosažení určitého stupně vzdělání nebo kvalifikace. Formální vzdělávání je nabízeno na různých úrovních, od základního vzdělávání až po doktorské studium. Často je také považováno za jeden z klíčových prvků osobního a kariérního rozvoje. Znalosti a dovednosti získané během studia umožňují studentům zlepšit své šance na uplatnění na trhu práce čili získat zaměstnání a pravděpodobnější možnost navýšení výdělku. Přináší také větší šanci na úspěch v průběhu kariérního rozvoje. (European Commission, 2011)

2.2.2 Neformální vzdělávání a učení

Neformální vzdělávání je důležitým zdrojem poznání, kterého se nedostává v tradiční formě formálního vzdělávání. Může být organizované z vlastní motivace, spontánně a často se vyskytuje v každodenním životě. Může nás totiž zavádět k činnostem jako je experimentování s novými koncepty a nápady, rozhovory s lidmi, cestování, nebo i sledování filmů a čtení knih.

Zprostředkování neformálního vzdělávání nabízejí nejčastěji neformální instituce, jako jsou kulturní centra, muzea, knihovny a vzdělávací organizace. Díky nim se můžeme v průběhu vzdělávání dostat k informacím, které by pro nás jinak nebyly dostupné. Ty mohou být zdrojem pro rozšíření obzorů, rozvoj kreativity a poskytnutí nových příležitostí pro osobní rozvoj a profesní růst.

Výhodou oproti formálnímu vzdělávání může být větší flexibilita, individualita a přístupnost. Ti, kteří nenašli úspěch na poli formálního vzdělávání, mohou své schopnosti a dovednosti rozvíjet formou neformálního vzdělávání, které jim poskytne dostatek nových zdrojů. (MŠMT, vzdělávání, 2023)

V dnešní době můžeme neformální vzdělávání považovat za nezbytné pro osobní rozvoj nebo profesní růst. Díky nově nabytým znalostem mohou lidé zlepšovat své kariérní dovednosti a šance na nové příležitosti. Šerák uvádí, že tento pojem používá například MŠMT pro označení oficiálních vzdělávacích programů probíhajících vně školní prostředí. Pojem neformální vzdělávání se často používá také pro programy, které cílí na konkrétní skupiny obyvatel. Jedním z typických příkladů neformálního vzdělávání je vedle zájmového vzdělávání i podnikové vzdělávání. (Šerák, 2009, s. 16)

2.2.3 Informální vzdělávání a učení

Informální vzdělávání a učení tvoří nedílnou součást nejen lidského rozvoje, ale i vývoje. Od formálního vzdělávání se liší v tom, že nemá pevně stanovený cíl, program nebo strukturu. Jedná se o proces získávání nových znalostí a dovedností, prostřednictvím každodenních zkušeností a interakcí s ostatními lidmi, prostředím a společností. Může probíhat v různých prostředích a za různých situací, jako je například konverzace s přáteli, práce na projektu, rodinná diskuse nebo hraní her.

Jednou z hlavních výhod informálního vzdělávání je, že umožňuje získat praktické dovednosti a zkušenosti, které nejsou vždy součástí formálního vzdělávání. Podporuje také celoživotní učení, které je klíčové pro rychlé přizpůsobení měnícím se pracovním podmínkám, prostředí a rozvíjejícím se technologiím. Aktivity používané v průběhu informálního vzdělávání mohou pomoci k rozvoji sebevědomí, kreativity a mohou

také zlepšovat mezilidské vztahy a úroveň sociálního statusu jednotlivce. (European Commission, 2011)

2.2.4 Další profesní vzdělávání

Další profesní vzdělávání se obvykle liší od tradičního vzdělávání v tom, že se zaměřuje na konkrétní a praktické dovednosti, které jsou pro danou profesi nebo obor specifické. Díky své flexibilitě a dostupnosti je vhodnější pro pracující lidi, kteří mohou absolvovat kurzy nebo školení v době, která jim vyhovuje a skloubit tak práci a studium.

Popisuje se jako proces, v jehož průběhu pracovníci zlepšují své stávající dovednosti a získávají nové, aby byli schopni přizpůsobit se změnám v pracovním prostředí a byli schopni zlepšit své kariérní příležitosti. Cílem je rozvíjet znalosti, schopnosti a dovednosti vzdělávajících se tak, aby byli úspěšní ve své práci a mohli zvyšovat svou výkonnost v aktuálním pracovním prostředí.

Může být poskytováno různými způsoby, jako jsou například semináře, online školení, mentorské programy, kurzy, workshopy, a mnoho dalších. Financování může být zprostředkováno jednotlivcem nebo zaměstnavatelem. Další profesní vzdělávání může být nabízeno v rámci konkrétního zaměstnání, nebo jako příležitost pro jednotlivce, kteří se poptávají po nových kariérních možnostech. (Mužík, 2000)

Kvůli změnám v průmyslu a rychlému tempu technologického rozvoje je DPV velice důležité. Nejen aby se pracovníci dokázali přizpůsobit novým technologiím a pracovním podmínkám, ale také kvůli udržení konkurenceschopnosti. Dobré je, že tohoto faktu si je vědom i zákonodárce, který na něj myslí v zákonné úpravě.

„Další profesní vzdělávání je pravděpodobně tou nejstarší, nejpropracovanější a v současné době, také z hlediska státu, organizací i jednotlivců, nejvíce finančně podporovanou součástí dalšího vzdělávání. Jako jediný segment dalšího vzdělávání je také určitým způsobem legislativně ukotveno, a to v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, který mimo jiné upravuje povinnosti zaměstnavatele i zaměstnance týkající se vzdělávání zaměstnanců v oblasti povinného vzdělávání, zaškolení a zaučení

a prohlubování a zvyšování kvalifikace, dále v zákoně 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a vyhlášce 176/2009 Sb., o akreditacích a rekvalifikacích, které upravují oblast rekvalifikací, a v dalších zákonech a vyhláškách týkajících se konkrétních povolání“ (Dvořáková a Šerák, 2016, s. 111).

Pod další profesní vzdělávání taktéž spadá **podnikové vzdělávání/vzdělávání v organizaci**. Palán (2002, s. 157) popisuje podnikové vzdělávání nejen jako klíčové pro zdravý rozvoj firmy, ale v dnešní době také často žádaným a nabízeným benefitem na trhu práce. Literatura dále definuje podnikové vzdělávání jako „intenzivní vzdělávání organizované ve vlastním vzdělávacím zařízení nebo na pracovišti, tak vzdělávání mimo organizaci, tedy externí vzdělávání realizované mimo organizaci.“ (Palán, 2002, s. 157).

Dle Palána (2002, s. 157) sem můžeme zařadit **vzdělávání v průběhu adaptace**. To se realizuje již od nástupu pracovníka do zaměstnání. Zaměřuje se na rychlou adaptaci v pracovním prostředí a co nejrychlejší navýšení výkonu práce jedince.

Další složkou dalšího profesního vzdělávání je **kvalifikační vzdělávání**, které je zaměřeno na navyšování pracovních kompetencí a prohlubování kvalifikace v rámci své pracovní pozice.

2.2.5 Občanské vzdělávání dospělých

Občanské vzdělávání se zaměřuje na rozvoj dovedností a znalostí, které jsou nezbytné pro aktivní účast občanů v demokratické společnosti. "Cílem občanského vzdělávání je podporovat vzdělanost, schopnosti a postoje potřebné k aktivnímu a zodpovědnému občanství a k životu v demokratické společnosti." (Centrum občanského vzdělávání, 2010, s. 28). Vzdělání v oblasti občanských principů a hodnot je nezbytné pro to, aby se občané mohli aktivně zapojovat do rozhodovacích procesů a přispívat k řešení společenských problémů.

Je také dobré zmínit, že občanské vzdělávací akce neslouží pouze účelu zvýšit občanské povědomí mezi účastníky, má také nezanedbatelný přesah do rozvoje hodnot a dovedností jedince. Jak se lze dočíst v analýze vydané brněnskou Masarykovou

univerzitou. „Je dobré zmínit, že velká část osvětových akcí zároveň přispívá ke kritickému myšlení. Zážitkové kurzy v současné době s politickými tématy takřka nepracují, rozvíjí spíše hodnoty či dovednosti. Vzdělávací organizace jsou zaměřené více na přenos znalostí a hodnot (zpravidla respektování právního systému a lidských práv)“ (Centrum občanského vzdělávání, 2010, s. 28)

Šerák (2009, s. 46) uvádí, že na rozdíl od občanského vzdělávání má zájmové vzdělávání dospělých dvojstranné postavení. Zaměřuje se na určité a odborné oblasti vědění a díky své obsáhlé náplni často připomíná sféru specializovaného a odborného vzdělávání. Zároveň je ale potenciální účastník motivován primárně vlastním vztahem k volnočasové aktivitě. A aby mohl účastník naplno rozvíjet své zájmy a využívat naplno svůj potenciál, měl by být vybaven detailními vědomostmi a informacemi o daném tématu. Pojetí zájmového vzdělávání dospělých primárně klade důraz na utváření a formování osobnosti jedince, možnosti seberealizace a vytváření hodnotové orientace.

2.3 Didaktický proces

Zormanová (2017, s. 84) popisuje, že didaktický proces se vyznačuje několika klíčovými pojmy, kterými jsou:

- **Výchova** – záměrný proces, který rozvíjí jedince s ohledem na jeho individuální potřeby, vlastnosti a sociální situaci, typicky v gesci rodičů jedince.
- **Vzdělávání** – proces, při kterém prostřednictvím osvojování nových znalostí, dovedností, postojů a návyků, hodnot, norem, a metod získáváme poznatky a dokážeme zformulovat své potřeby, názory a zájmy. Při vzdělávání je kladen důraz na socializaci jedince, z toho důvodu je také například držen limit na kapacitě tříd mnohých vzdělávacích institucích.
- **Vzdělání** – vzdělání můžeme definovat jako úspěšný výstup vzdělávání. Za dobrý produkt vzdělávání můžeme považovat jedince, který je dostatečně vybavený potřebnými znalostmi, dovednostmi, postoji a hodnoty, které mu měl vzdělávací proces přinést.

- **Výuka** – je jednou z hlavních forem vzdělávacích procesů. Komplexní proces výuky tvoří jednota vyučování a učení. Probíhá v jasně stanovených časových intervalech, zaměřuje se na konkrétní učební obsah a je realizována ve specifickém prostředí.
- **Edukační proces** – tento pojem je v Česku znám jako edukace. Zahrnuje v sobě výchovu i vzdělávání. Tento proces si můžete představit taktéž jako trojúhelník, ve kterém dochází k učení jedince, jemuž jsou informace exponovány jiným subjektem. Jedním z nejznámějších didaktických modelů je didaktický trojúhelník, jehož autorem byl J. F. Herbart. Ten v trojúhelníku vyznačuje interakci mezi vzdělavatelem, obsahem a vzdělávajícím se.

Smékalová (2016, s. 13) uvádí, že didaktický proces klade důraz na interakce mezi činností vzdělavatele (vzděláváním) a tím, jak je vzdělávaný schopný látku přijmout (učením). Klade důraz na důležitost zpětné vazby, a to nejen z důvodu ujištění, že vzdělávající se látku pochopil a porozuměl ji, ale i z důvodu zkvalitňování standardů výuky vzdělavatele.

2.3.1 Didaktické kategorie

Obsah didaktického procesu neboli obsah výuky, není tvořen pouze vzdělavatelem a vzdělávajícím se, do obsahu patří také další **didaktické kategorie**:

- cíle,
- obsah,
- metody a formy,
- prostředky,
- didaktické principy a zásady,
- podmínky didaktického procesu,
- vzdělavatel a vzdělávající se,
- výstupy.

2.3.2 Didaktické zásady

Nedílnou součástí výuky dospělých jsou také **didaktické zásady**. Mohli bychom na ně nahlížet jako na doporučení, jakým způsobem by se měl vést proces vyučování. Jsou to obecné požadavky na průběh, organizaci a účinnost vzdělávacího procesu, které by měly být uplatňovány jako jednotný systém.

Zormanová (2017, s. 114, 115, 116) uvádí tyto didaktické zásady:

- **Zásada uvědomělosti a aktivity** – pojednává o pozitivním přístupu vzdělávajícího se k učení, látce, kterou si snaží osvojit, chtějí po získání co nejkvalitnějších vědomostí a dosažení cíle.
- **Zásada vědeckosti** – základem zásady vědeckosti je podložení výuky kvalitními, odbornými materiály, jako jsou například odborné časopisy a odborná literatura. Důležité je sledovat vývoj oboru a aktuální trendy v daném odvětví.
- **Zásada propojení teorie s praxí** – pro vzdělávající se je důležité, aby dokázali teoretické vědomosti propojit s praktickými dovednostmi.
- **Zásada názornosti** – je jednou z nejstarších didaktických zásad. Získané poznatky by měli vzdělávající se získávat kontaktem s předměty, jevy a zobrazeními, na jejichž základech si poté utvářejí představy o vzdělávacím obsahu.
- **Zásada přiměřenosti** – je nezbytně nutné, aby výuka byla přizpůsobena zkušenostem, vědomostem a dovednostem účastníků. Tím také vzniká navýšení motivace účastníků k dosahování výsledků ve vzdělávání.
- **Zásada trvalosti** – pojednává o důležitosti zapamatování si učiva trvale, aby v budoucnu bylo možné si jej vybavit a uplatnit v praktické situaci.
- **Zásada soustavnosti** – neboli zásada systematickosti, apeluje na logické uspořádání učiva. Při výuce je nutné soustředit se na klíčové pojmy, jevy a jejich interakce. Výsledkem je propojení dříve osvojených poznatků s těmi novými.

- **Zásada zpětné vazby** – zpětná vazba je nedílnou součástí vzdělávání dospělých a je nutné ji dodržovat. Díky zpětné vazbě se dozvídáme, jestli byl naplněn vytyčený cíl výuky z pohledu studentů, i vyučujícího.

2.3.3 Didaktické formy

Didaktické formy stanovují organizační rámec každého didaktického procesu. Vyjadřují způsob, jakým je didaktický proces uspořádán z hlediska prostoru, času a sociálního klima účastníků. Je zde brán zřetel i na uspořádání systému vzdělávání jako celku z organizačního hlediska. Smékalová (2017 s. 66, 67, 68) ve své publikaci uvádí výčet forem, které jsou rozděleny:

2.3.3.1 z hlediska řízení studia

- prezenční vzdělávání, které probíhá tváří v tvář;
- distanční vzdělávání, které můžeme rozlišovat dále na korespondenční, multimediální a e-learning, jejichž podstatou je vzdělávání se na dálku;
- kombinace distanční a prezenční formy neboli kombinované vzdělávání;
- flexibilní vzdělávání;
- otevřené vzdělávání;
- sebevzdělávání.

2.3.3.2 z hlediska počtu studujících

- individuální,
- skupinové (párová výuka, nebo 3-7 účastníků, kooperační výuka založena na spolupráci vzdělávajících se a potažmo i vyučujícího),
- frontální neboli hromadné.

2.3.3.3 z hlediska struktury celoživotního vzdělávání

- prezenční,
- dálkové,
- kombinované,
- distanční,
- večerní,
- externí.

2.3.4 Didaktické metody vzdělávání dospělých

Didaktické metody jsou různé možnosti, kterými můžeme provádět transfer učiva neboli vzdělávacího obsahu. Můžeme si je také představit jako cestu k cíli didaktického procesu. Mužík (2011, s. 89) popisuje podstatu didaktických metod, která spočívá v utváření přístupů lektora, které může v průběhu didaktického procesu použít jako nástroj předávání poznatků, formování návyků a dovedností účastníků vzdělávacího procesu.

Ve svém jiném díle Mužík rozděluje (2004, s. 71) andragodidaktické metody na metody transferu a metody facilitace. Mezi **metody transferu** řadí: konzultace, seminář, přednášku, dialogické a problematické metody, exkurze a ověřování znalostí a dovedností účastníků vzdělávacího procesu. Jako **metody facilitace** uvádí například koučink, instruktáž nebo **workshop**, kterým se budeme více zabývat později.

Koubek (2015, s. 251–252) rozděluje metody vzdělávání podle toho, kde se vzdělávání odehrává, tedy podle místa realizace samotného vzdělávání. Tyto metody dělí na metodu **on-the-job** – tedy vzdělávání na pracovišti a **off-the-job** – vzdělávání mimo něj.

Metody vzdělávání na pracovišti (on-the-job): asistování, koučování a instruktáž, mentoring, counselling, rotace práce, exkurze a stáže.

Metody vzdělávání mimo pracoviště (off-the-job): přednáška, případová studie, diskuse, demonstrace, hraní rolí, workshop.

Celý tento souhrn didaktického procesu, který by měl vzdělavatel dobře znát a plně jej ovládat, je nedílnou součástí **kariérního poradenství**, na které se tato práce bude zaměřovat v následující části. Posun v kariéře jedince se téměř jistě neobejde bez vzdělávání ve vybrané oblasti. Vzdělávání tedy můžeme považovat za nástroj pro kariérní posun vpřed.

3 Kariérové poradenství

Dle Vendela je volba profese, povolání, a to jakým směrem se člověk v pracovním světě zaměřuje, nepostradatelnou součástí lidského života. Je s tím totiž spojena naše životní spokojenost, životní styl a i to, jak trávíme svůj volný čas. Zaměstnání, které umožňuje dostačující realizaci, se kterou je člověk spokojený, má dle odhadů zhruba 18 % lidí. Možnost zlepšení aktuálního stavu a vývoje umožňuje právě kariérové poradenství. (2008, s. 11)

„Kariérové poradenství je cílená vzdělávací příležitost, která podporuje jednotlivce i skupiny, aby zvažovali a přehodnocovali práci, volný čas a vzdělávání ve světle nových informací a zkušeností a na základě toho pak dokázali jednat.“ (CST – SAVINGS, 2021)

Podle zdroje MŠMT je kariérové poradenství proces, který v průběhu celého života dává možnost odhalovat a rozvíjet své schopnosti, zájmy a dovednosti. Pomáhá lidem realizovat jejich osobní dráhu ve vzdělávání a odborné přípravě jak v zaměstnání, tak v jiných oblastech. K tomu mohou využívat všech svých doposud nabytých dovedností, vědomostí a schopností, které mají. (MŠMT, Vzdělávání, 2023)

3.1 Výběr povolání

Jednou z nejdůležitějších úloh, ke které člověk ve svém vývoji v průběhu adolescence dochází, je volba studia a následného povolání. Jedním z prvních kroků, který vede k volbě povolání, je výběr střední školy. To se dá považovat za přípravu na práci a u většiny mladých umožňuje začátek rozvoje vlastní kariéry. Je důležité brát na vědomí možné potíže a jejich příčiny, které se mohou vyskytnout již v adolescenci a mohou vést například k nespokojenosti s výběrem studia, povolání, častým změnám zaměstnání nebo syndromu vyhoření. Ty mohou být součástí vývoje osobnosti a souviset s osobnostními problémy a problémy ve vzdělávání.

Podle Lesterové (Vendel 2008 s. 18) je více faktorů, které ovlivňují začátek kariéry u mladých lidí. Podílí se na ní například štěstí, shoda okolností a náhodné situace v průběhu života a také rodinné prostředí, ve kterém jednatelce vyrůstá.

Někteří studenti, kteří jsou motivováni svými idoly, vrstevníky, rodiči nebo dokonce vlastními sny, mají častokrát výborné studijní výsledky a připravují se na úspěšný pracovní život. Nachází se zde ovšem i mnozí, kteří nemají stanovený cíl, a to jak při volbě a v průběhu studia, tak při výběru pracovního zaměření, nebo konkrétně volby práce. Následkem může být volba povolání, například z důvodu snadné dostupnosti a „známosti firmy“. Výběr povolání je silně ovlivněn informacemi, které v průběhu dospívání nasbíráme, ať už od vrstevníků, přátel či rodičů.

Štefan Vendel v publikaci Kariérní poradenství na toto tvrzení navazuje. Zmiňuje schopnosti jednotlivce, na které je důležité brát ohled při volbě povolání. Tvrdí, že „V jádru hledání nejvhodnějšího zaměstnání je pochopení přirozených schopností – hybných sil osobnosti. Výzkumy provedené v posledních 40-50 letech odhalily, že nejčastějším pramenem nespokojenosti se zaměstnáním je nevyužití přirozených schopností zaměstnance.“ Druhým důvodem může být nucené vykonávání úloh, pro které člověk nemá základ přirozených schopností. Při výběru zaměstnání a volbě kariéry, je dobré brát ohled na své přirozené schopnosti, aby jednotlivec nedosáhl frustrujícího pocitu v zaměstnání. (Vendel, 2008, s. 56).

3.2 Kroky kariérního poradce

Kariérní poradce je odborník, který pomáhá jednotlivcům s volbou, řízením a rozvojem kariéry na základě jejich potřeb. Podle Vendela (Vendel, 2008, s. 52, 53) rozdělujeme 3 základní kroky kariérního poradenství.

3.2.1 Poznávání

Jedním ze základních předpokladů při poradenství s volbou zaměstnání, je poznání klienta. Může se provádět buďto formálním způsobem za pomoci formálních testů, např. psychologických dotazníků a testů, nebo neformální cestou, která vyplyne ze vztahu a interakce mezi klientem a poradcem. V dnešní době jsou nepostradatelnou součástí poznávání klientů v kariérovém poradenství nástroje, jako jsou dotazník a test. Test je chápán jako prověřování výkonnosti a schopností, přičemž víme, že existují správné odpovědi a řešení. Dotazník je spíše chápán jako nástroj, který zjišťuje názor respondenta a ukazuje nám jeho preference, neexistuje jeho „optimální

vyřešení“ a v běžné praxi se také používá za účelem zjištění hodnot, osobních vlastností, postojů a jeho zájmů.

3.2.2 Svět práce a získávání informací

Druhým předpokladem při rozhodování o výběru povolání je podle Vendela (2008, s. 52) informovanost o povoláních, o která má klient zájem. Poradce by měl klientovi pomoci se shromážděním těchto informací, a to jak z vlastních poznatků, tak i jiných ověřených informačních zdrojů, jako jsou například profily na sociálních sítích. Je velice důležité brát v průběhu poradenského procesu v potaz 3 druhy informací. Prvním typem je na inzertních webech rozšířený popis pracovních podmínek, dostupnosti a také celkový popis povolání. Druhý důležitý aspekt je klasifikace. Poradce může využít několik klasifikačních systémů, díky kterým dokáže smysluplně uspořádat tisíce zaměstnání. Třetím a posledním druhem informací, který je zapotřebí brát v potaz, jsou informace ohledně požadavků určitého zaměstnání, o které klient usiluje. Pokud uvažujeme o konkrétním zaměstnání, měli bychom vědět jaké předpoklady bychom měli splňovat pro zvýšení šance na úspěch při ucházení se o práci.

3.2.3 Propojení osobních informací a informací o světě práce

Pro naplnění cíle kariérního poradenství uvádí Vendel jako podstatné propojení informací o sobě a o pracovním světě. K tomu můžeme využít například výsledky testů, nebo profesioagramy, které obsahují informace o hodnotách, zájmech, schopnostech a osobnostních vlastnostech, které daná profese či povolání vyžaduje. Dalším vhodným způsobem získávání informací může být rozhovor s člověkem vykonávajícím konkrétní povolání. Snad nejefektivnějším způsobem, kterým může klient čerpat informace, je vlastní zkušenost. Tím je myšleno, že si klient vyzkouší danou práci třeba jako brigádu, nebo zkrácený úvazek. (Vendel, 2008, s. 52-53)

3.3 Důležité faktory v kariérovém poradenství

Jako jednu z hlavních úloh, se kterou se kariérní poradce ve svém zaměstnání setkává, je dle Vendela (2008, s. 55) pomoc svým klientům při volbě povolání. V tomto

případech se poradce při postupování v poradenském procesu řídí nabytými poznatky o faktorech, které mají nepostradatelnou roli v kariérním vývoji člověka. Těmito faktory jsou například individuální schopnosti, zájmy, výkonnost, vlastní hodnoty, individuální vlastnosti a temperament.

3.3.1 Schopnosti

Důležité informace o schopnostech klienta může poradce získat prostřednictvím testů speciálních schopností. Ty jsou z důvodu praktičtějšího vyhodnocování shrnuty do devíti druhů speciálních schopností. Vendel (2008, s. 56) je popisuje takto:

- **Řídící schopnosti** – souhrn schopností, které nám umožňují řídit, motivovat a ovlivňovat druhé za účelem dosažení cílů.
- **Technické schopnosti** – které jsou jedním z hlavních předpokladů pro výkon práce se stroji, nástroji a mechanickými předměty.
- **Schopnost matematického myšlení** – jsou nepostradatelnou součástí povolání, jako jsou například matematik, účetní pracovník nebo ekonom.
- **Prostorová představivost** – je schopnost imaginace předmětů v prostoru z různých úhlů pohledu.
- **Jazykové schopnosti** – tím je myšleno ovládnutí základních prvků jazyka, jako je gramatika, stylistika, plynulost řeči a to, jakou slovní zásobou osoba disponuje. Nalezneme také mnoho pracovních pozic, kde je dokonce podmínkou i pokročilá či úplná znalost cizího jazyka.
- **Administrativní schopnosti** – pojednávají o schopnostech člověka, které umožňují přesně a rychle vykonávat administrativní úkoly.
- **Sociální schopnosti** – umožňují pochopit lidi a jejich potřeby, jednat empaticky s ohledem vůči citům ostatních a předávat informace s velkou taktností.
- **Umělecké schopnosti** – tvořivost, schopnost nadprůměrně kreslit, psát a ovládat různé umělecké techniky.
- **Schopnost vědeckého myšlení** – schopnost abstraktně uvažovat na základě pojmů, vzorců a schémat.

Pro praktické účely tyto uvedené schopnosti posuzujeme na čtyřstupňové škále – **podprůměr, průměr, nadprůměr a špičková úroveň**. To umožňuje například další zpracování dat pro účely dotazníkových šetření a dalších kvantitativních analytických metod.

3.3.2 Minulé výkony

Minulé výkony jsou podle Vendela (2008, s. 61) veškeré činnosti, kterých se jedinec zúčastňoval v průběhu života a ve kterých dosáhl pozitivních výsledků. Zahrnují zkušenosti jak z rodinného, školního, pracovního, tak volnočasového prostředí, ve kterém se konkrétní osoba vyskytuje. Tyto výkony se často rozdělují dle tří typů výkonů:

- **školní výkony**, mezi které patří klasifikace výkonu studenta nebo jeho následné ohodnocení,
- **pracovní výkony** zahrnující osobní hodnocení pracovníka za vykonávanou činnost,
- **třetí typ** – se zaměřuje na vstupní testy do nového zaměstnání a závěrečné zkoušky.

3.3.3 Zájmy a výběr povolání

Zhruba polovinu školní a pracovní úspěšnosti tvoří takzvané výkonové proměnné. Mezi ty patří například schopnosti nebo školní prospěch. Další složkou jsou takzvané nekognitivní faktory, které mají vliv na úspěch a spokojenost v povolání. Jednou z nejčastěji používanou nekognitivní proměnnou je zájem. Zájmy mají vliv nejen na výběr povolání, ale také i na to, jak budeme v práci spokojeni a produktivní a mohou být pro jednotlivce i motivačním nástrojem v jeho kariéře či práci. (Vendel, 2008)

Zájmy lze poznávat několika způsoby:

- měřené zájmy – za použití dotazníků a inventářů,
- testové zájmy – jedná se o měření dosažených výsledků v testech,
- projevené zájmy – oblíbené činnosti klienta,
- vyjádřené zájmy – informace, které nám klient poskytne sám.

3.3.4 Pracovní hodnoty

Ve světle vývoje kariérního poradenství se v posledních letech hodnoty stávají čím dál tím více důležitým motivačním faktorem. Pracovní hodnoty, tedy to, co lidé očekávají od budoucího zaměstnání a to, co je pro ně v zaměstnání potěšující, jsou témata, kterým je a byla v rámci kariérního poradenství věnována velká pozornost. Naneštěstí s ohledem na důležitost hodnot v kariérním poradenství jsou složitě měřitelným faktorem. Možná proto se více poradců zaměřuje na rozhovor s klientem, nežli na dotazníkové šetření atp. (Vendel, 2008)

Znamé pracovní hodnoty:

- **výkon** – potřeba využití svých schopností s pocitem prospěšnosti a úspěchu,
- **status** – to, jak je jedinec vnímán společností. Zahrnuje i uznání, kterého se mu dostává. Pokud se člověku za jeho pracovní výkony nedostává úspěchu či povýšení, může to pro něj být frustrující a výsledkem může být ukončení pracovního poměru na konkrétní pozici,
- **altruismus** – ochota pomáhat ostatním bez nároku na odměnu,
- **jistota zaměstnání** – tužba po stálém a jistém pracovním místě,
- **pestrost** – různorodost práce, nedělat stereotypní činnosti,
- **výdělek** – dobré ohodnocení za odvedenou práci,
- **vnitřní** – vztahují se k individuální pracovní činnosti – jedná se například o tvořivost, altruismus, seberealizace atp.;
- **vnější** – neboli návratnost výdělku z práce – patří mezi ně kvalitní pracovní ohodnocení, prestižní pracovní postavení, komfort atd.
- **průvodní** – reagující na doprovodné jevy, jako jsou například: chtít být nezávislý, touha po stálém zaměstnání, mít dobrý pracovní kolektiv atd.

3.3.5 Osobnostní vlastnosti

Pro správné zařazení člověka na trh práce je užitečné znát nejen vlastnosti které jsou požadované na konkrétní pracovní pozici, ale také individuální vlastnosti jedince, které by pro něj jako pro uchazeče o pracovní místo mohly být výhodou. Osobnostní

vlastnosti můžeme zjišťovat více metodami, těmi známými jsou dotazník a rozhovor. (Vendel 2008, s. 55-73)

3.3.6 Temperament

Teorie temperamentu vykazují nedostatek shody ohledně definice tohoto psychologického konstruktů. Existují však některé rysy popisu tohoto pojmu, na nichž se většina badatelů shoduje.

Temperament:

- je složkou osobnosti,
- přítomen od raného dětství,
- má biologické pozadí,
- je částečně geneticky determinován
- ve srovnání s ostatními osobnostními charakteristikami je značně stabilní,
- přítomen i u zvířat.

(Springer, 2023)

3.4 Univerzální formy vzdělávání dospělých

Univerzální formy vzdělávání dospělých jsou, podle Mužíka, způsoby, jakými se lidé učí. Zaměřují se na to, jak poskytovat co nejučinnější formu vzdělávání nezávisle na věku, kultuře, vzdělání a jiných individuálních faktorech. Tyto formy vzdělávání jsou navrženy tak, aby byly přístupné pro všechny studenty a aby se přizpůsobily jejich potřebám a schopnostem. Jelikož je forem vzdělávání mnoho, v této kapitole si představíme pouze vybrané formy dle Zormanové, z nichž některé budou předlohou pro praktickou část této bakalářské práce.

Přednáška

Mezi nejčastěji používané metody vzdělávání dospělých patří přednáška. Tato forma vzdělávání se vyznačuje monologickou metodou, při níž lektor hovoří a studenti jsou v pasivní roli. Jedná se tedy spíše o pasivní získávání informací. Tento způsob je vhodný pro rychlé a efektivní předávání ucelených poznatků velkému množství

posluchačů. Přednášky mají výhodu, že nevyžadují speciální vybavení ani velké prostory. (Zormanová, 2017)

Seminář

V případě semináře je kladen důraz na samostudium a samostatnou práci studentů, jejichž ideálním výstupem by měli být aktivní studenti. Ti se zapojují v průběhu semináře například formou diskuse, referátů nebo řešení problémů za využití reálných zkušeností. Důležité je, aby seminář vedl odborník v dané konkrétní oblasti.

Rozlišujeme několik druhů seminářů: Diplomový a bakalářský, proseminář (úroveň 1, 2, 3, Učitelství studium), seminář s diskusí, konzultační seminář a odborný seminář. (Zormanová, 2017)

Cvičení

Cvičení může být navazující část doplňující přednášku, samostatné části výuky či soustředění, jako to známe například z vysoké školy. Zaměřují se primárně na praktickou činnost, nácvik dovedností a aplikaci teoretických poznatků. Dovednosti známe například intelektové, specifické praktické, technologické, interpretační, kreativní, sportovní a pohybové výkonové atd. (Zormanová, 2017)

Kurz

Jedná se o originální formu vzdělávání skládající se z více přednášek, lekcí, seminářů a cvičení, vedoucí k naplnění vzdělávacího cíle. Obsah vzdělávacího kurzu, stejně jako jeho cíl je řízen učebním plánem. Jedním z hlavních charakteristických rysů kurzu je časové a tematické ohraničení. Schopnosti a dovednosti ze specifických oblastí účastníci získávají díky doprovodu a výuce lektora. Kurz může být realizován ve více formách, například přednášky, semináře nebo cvičení. Vyučovací hodina v průběhu kurzu trvá mezi 45 až 60 minutami. Jak má být kurz zakončen se určuje vždy v závislosti na cíli. Typickým zakončením kurzu může být například vydání potvrzení o účasti, certifikátu, osvědčení, zkouškou, nebo praktický výstup. (Zormanová, 2017)

Workshop

Jednou z čím dál tím více známých a oblíbených forem vzdělávání dospělých, i mimo vzdělávací instituce, je workshop. Jedná se o hromadné řešení úkolu či problému, které je realizované formou uzavřeného vzdělávacího a pracovního shromáždění nad konkrétním tématem. Pro workshop je specifické to, že při výuce bývá zpravidla přítomný specialista, který se zabývá danou problematikou. Ten se může taktéž chopit role moderátora, který je další nedílnou součástí úspěšného workshopu, ovšem není nutné, aby vzdělavatel byl zároveň i moderátor. Výsledky, které přinese práce v průběhu workshopu, jsou zaznamenány a dále se s nimi pracuje. (Zormanová, 2017, s. 124–129)

Internetový zdroj coaching – experts vnímá workshop jako interaktivní formu vzdělávání, kterou uplatníme při získávání nových dovedností a znalostí. Zhruba 50 % doby trvání workshopu se zabývá praktickou sebezkušeností. (Coaching – experts, 2023)

Podle Mužíka realizace úspěšného workshopu zahrnuje několik klíčových faktorů. Prvním z nich je **zaměření na jedno konkrétní téma**, které by mělo být co nejkompexnější, aby účastníci mohli hlouběji proniknout do různých aspektů a získat různé pohledy na konkrétní problematiku a její řešení. Dalším faktorem **je aktivace výkonnostních rezerv účastníků**, která je vyvolána společným zájmem, cílem a prací v týmu v uzavřeném okruhu. To vede k efektu synergie, kdy překrývající se hlediska a stanoviska účastníků a jejich interakce ve skupině vnáší do řešení problémů novou kvalitu a umožňují vytvoření prostoru pro nové myšlenky a způsoby uvažování. **Výsledky** workshopu jsou výsledkem skupinové práce a představují určitou míru akceptace všemi účastníky. Tím se vytvářejí předpoklady pro realizaci přijatých závěrů workshopu v praxi.

Využití workshopu v rámci vzdělávací praxe nabízí mnoho možností. Jedním z přístupů je použití workshopu jako doplňkové metody pro tradiční vzdělávací projekty, které se soustředí na změny v oblasti podnikových činností a kultur. Na druhou stranu, workshopy mohou být také zaměřeny na praktické konzultace

a návody, jak uplatnit získané vědomosti a dovednosti v konkrétních podmínkách podniku nebo jeho organizační části.

Další běžnou variantou je rozdělení workshopu na samostatné, avšak úzce propojené fáze. První fáze se zaměřuje na diagnostiku problémů, cílů a strategie jeho řešení a systémové parametry okolí problému. Lektor nebo moderátor ověřuje své závěry z dokumentace a formuluje předběžné hypotézy řešení pomocí skupinové komunikace. Následně je organizován řešitelský workshop, na kterém jsou představeny řešení a náměty na jejich implementaci. Po určité době je pak pořádán závěrečný konzultační workshop, během kterého se přesně definují způsoby řešení problému, vytváří se závěrečný dokument a diskutuje se s dalšími přizvanými odborníky o závěrech, které byly vyvozeny účastníky kurzu.

(Mužík, 2005, s. 140-142)

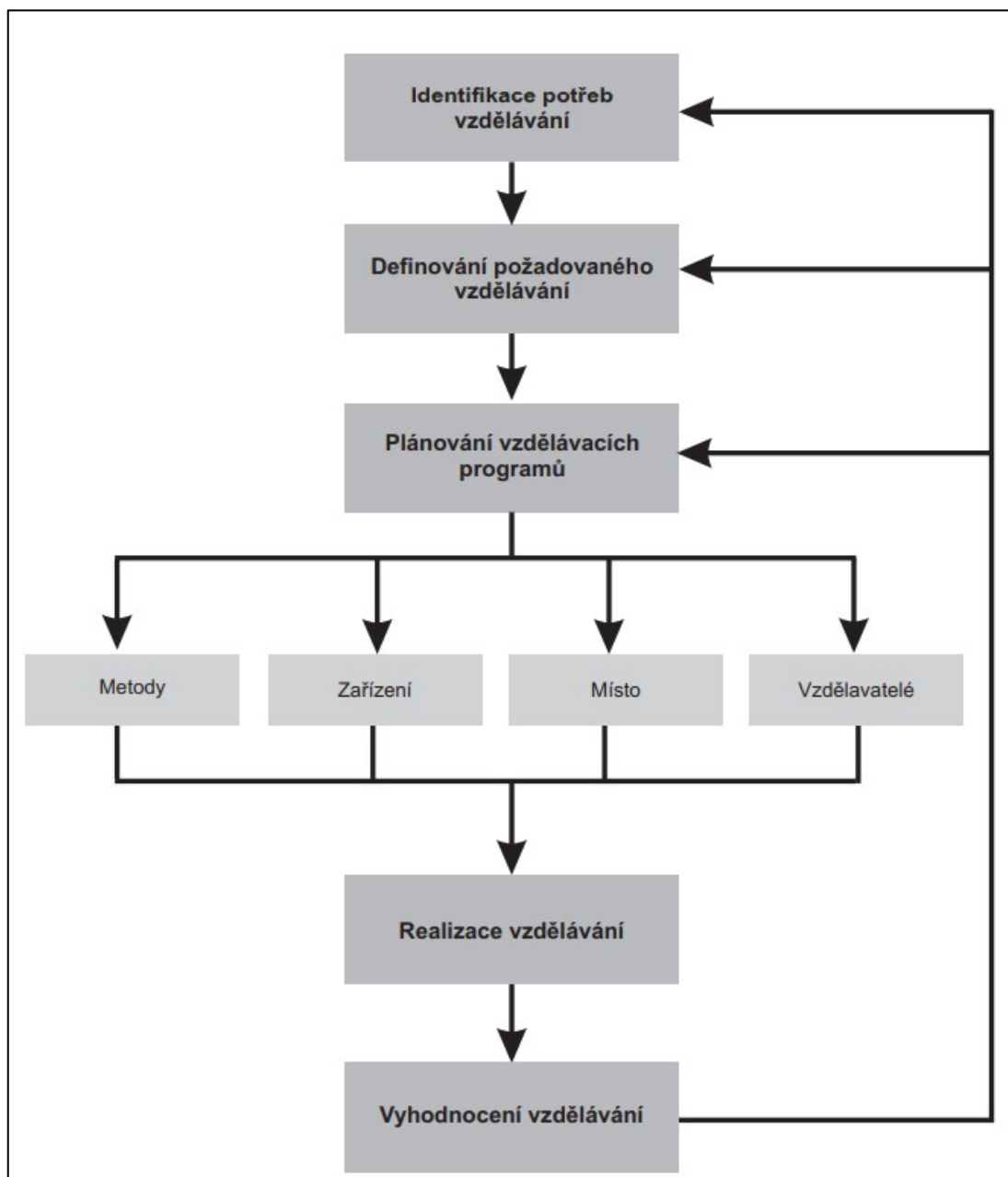
4 Příprava projektu – vzdělávací akce

Vzdělávací projekt lze charakterizovat jako jakýkoliv originální souhrn činností, který má jasně definován **cíl**, kterého má být dosaženo, **časové ohraničení** (začátek a konec projektu) a omezené množství **zdrojů** využitých pro jeho realizaci. Vyjadřuje tedy vše potřebné při plánování vzdělávací akce, včetně samotné realizace.

V roli vzdělavatele (**lektora**, tutora) je nezbytné připravit adekvátní didaktický **proces**, který by se měl řídit dle osnov vzdělávacího obsahu. Také je nezbytně nutné vybrat potřebné formy, metody a vzdělávací prostředky, viz kapitola 2.3. Nesmíme podcenit přípravu studijních materiálů a kontrolu efektivity celého procesu, které se říká evaluace. (Smékalová, 2016, s. 49–51)

V případě, že budeme tvořit vlastní vzdělávací akci, můžeme využít postup přípravy vzdělávacího projektu dle Armstronga. Ten v níže uvedené tabulce uvádí jednotlivé kroky přípravy projektu, které je dobré dodržovat nejen pro tvorbu vzdělávacího projektu, ale jakékoliv jiné akce či události.

Obrázek 1 - Kroky plánovaného vzdělávání

Zdroj: Armstrong, 2002, s. 496

4.1 Identifikace potřeb aktuálního a požadovaného vzdělání

Jedná se o jednu z prvních, nejdůležitějších a nejkritičtějších fází při projektování vzdělávací akce.

Identifikace potřeb spočívá ve shromažďování informací o dovednostech, schopnostech a znalostech jednotlivých účastníků, týmů či organizace, kterými nedisponují, ale je žádané, aby disponovali. Určují tedy cílovou skupiny.

Vzdělávací potřeby jedince podle Bartoňkové (2010, s. 120) vznikají na základě nedostatku znalostí a dovedností, které jsou významné pro jeho zachování psychického i fyzického zdraví, schopnosti socializace a samotné existence. Potřeba vzdělávání pojednává o rozdílu mezi aktuální a z jeho pohledu, ideální životní situací jedince.

Tabulka 1 - Vzor ukázkových potřeb

AKTUÁLNÍ STAV	IDEÁLNÍ STAV
<ul style="list-style-type: none">• Základní/Obecné znalosti v zemědělství	<ul style="list-style-type: none">• Rozšiřující znalosti v zemědělství
<ul style="list-style-type: none">• Zájem o konkrétní obor	<ul style="list-style-type: none">• Znalosti v konkrétním oboru
<ul style="list-style-type: none">• Možnosti	<ul style="list-style-type: none">• Jejich využití

Zdroj: vlastní, 2023

4.2 Plánování vzdělávacích programů

V této fázi plánování projektu je nutné se zaměřit na metody vzdělávání, organizační zabezpečení, lektory a didaktické prostředky.

Metody vzdělávání

- Přímá výuka (prezenční) – dochází k přímému kontaktu účastníka s lektorem
- Korespondenční, distanční výuka – bez přímého kontaktu s lektorem
- Kombinovaná výuka – kombinace přímé a distanční výuky – zapojení individuálního studia (viz kapitola 2.3.3)

Organizační zabezpečení vzdělávací akce / výběr lektorů

Dle Skoupé za nejdůležitější činnosti při organizaci vzdělávací akce zodpovídá tzv. organizační garant. (Skoupá, 2013) Jeho náplní práce je vést organizačně celou vzdělávací akci a zajistit bezproblémově veškeré povinnosti a náležitosti související s organizací.

Mezi hlavní náležitosti patří:

- smluvní zajištění prostor,
- smluvní zajištění lektorů,
- nákup, sestavení a distribuce studijních materiálů,
- komunikace s účastníky,
- agenda týkající se evidence a přihlášení účastníků,
- vedení dokumentace o průběhu a vyhodnocení akce,
- zpracování harmonogramu,
- zajištění termínů,
- případná evidence vydaných osvědčení. (Skoupá, 2013)

Výběr lektora se volí dle požadovaného typu zaměření vzdělávací akce. Buďto se lektor zajišťuje smluvně, nebo dohodou. Lektor musí splňovat kvalifikační standardy pro výuku konkrétního tématu a znát aktuální úroveň konkrétního vzdělání účastníků.

Materiální, technické a ekonomické zabezpečení vzdělávací akce:

- materiální – učebna, stoly, židle, tabule, a jiné,
- technické – počítače, projekční a zvuková technika, interaktivní tabule, VR,
- ekonomické – financování akce, sponzorské dary, dotace, granty.

5 PRAKTICKÁ ČÁST – NÁVRH VZDĚLÁVACÍ AKCE

Aby autor mohl ověřit vědecký i praktický přínos této práce, byl navržen a zrealizován workshop se zaměřením na rekvalifikaci v oblasti zemědělství. Nedílnou součástí projektu bylo poskytnutí dostatečného množství informací pro provoz vlastního, samostatně výdělečného a udržitelného podnikání v této oblasti. Pro lepší definici se budeme držet rámce, který byl navržen Armstrongem v dříve představené kapitole.

5.1 Identifikace potřeb vzdělávání

Potřeba vzdělávání v oblasti samostatného zemědělství na malé ploše pramení ze strukturálních základů českého středoškolského vzdělávání. To je ve svém principu zaměřeno mnohem více na výchovu členů místních zemědělských organizací (soudě podle rozvrhů středních zemědělských škol viz např. Valašský deník (2013)) a nesoustředí se na zemědělství v pojetí zahrnujícím podnikatelskou stránku věci. Z rozhovorů se spoluorganizátory a účastníky kurzu, o kterém pojednává praktická část této bakalářské práce, vyplývá, že zemědělci, kteří činnost provozují samostatně a v malém měřítku (lokální farmy), mají často jen útržkovité informace o tom, jak prakticky provozovat podobný typ podnikání a často ve výsledku pracují za mzdu nižší, než je minimální zaručená v České republice. Nedostatek přitom není na straně znalostí v oblasti zemědělství a jeho jednotlivých oblastech, ale právě na straně „podnikatelské“ – d'ábel tkví v cenotvorbě, schopnosti škálovat a efektivním využití agrárních zdrojů.

Jedním z potenciálních důvodů může být, kromě zastaralých didaktických plánů, i nedostatečné propojení vzdělávacího systému s praxí. Zatímco běžnou praxí studentů středních zemědělských škol je trávení času ve velkochovech, školních stacích a místních zemědělských družstvech, komplexní pohled na farmaření jako podnikání nabízí pouze minimum z formálních forem vzdělávání. Poskytnutí neformální formy vzdělávání – ideálně v podobě dlouhodobějšího kurzu, který mohou uchazeči absolvovat i při zachování původního zaměstnání – tak může být cestou, jak potenciálním provozovatelům menších a středních farem poskytnout dostatečné vzdělání a zázemí pro úspěšný start jejich byznysu, a zároveň jim umožnit takový

vzdělávací proces absolvovat bez nutnosti ohrozit svůj pravidelný příjem. Zatímco budou potenciální uchazeči pracovat, mohou paralelně rozvíjet své ambice na poli lokálního hospodářství.

5.1.1 Definování požadovaného vzdělávání

Vzhledem k výše uvedenému, tj. důrazu formálních forem vzdělávání na „zemědělskou“ část provozování farmy a nedostatečnému akcentu „byznysové“ a „praktické“ části autor věří, že je žádoucí zaměřit kurz primárně na praktické činnosti a znalosti spojené s provozováním farmy, které jsou zejména ve startu podnikání v zemědělství klíčové.

Součástí kurzu, který by tato témata komplexně pokrýval, by tak mělo být:

- **Design farmy** – jak využít pozemek, který uchazeči mají a pracovat s ním v rámci jeho maximálního potenciálu,
- **Právní minimum** potřebné k podnikání v oblasti zemědělství, včetně seznámení se s možnostmi dotací a čerpání peněz z externích zdrojů,
- **Ekonomická stránka** – finanční gramotnost v oblasti farmaření, cenotvorba, práce s byznysovými modely,
- **Pěstovatelský základ** – znalosti z oblasti biologie, znalost půdy, optimální kombinace jednotlivých plodin.

Vzhledem k tomu, že se všechny výše zmíněné oblasti skládají spíše z povrchových znalostí v daných oborech, není teoreticky nutné, aby potenciální uchazeči disponovali konkrétními znalostmi a vzděláním v konkrétním oboru. Je ovšem nepochybné, že například absolventi středních zemědělských škol by v prostředí podobných kurzů měli značnou výhodu. Těm, na druhou stranu, může chybět podnikatelský základ a schopnost zasadit každodenní činnost farmáře do celospolečenského kontextu. Přitom je třeba mít na paměti, že farma musí generovat nejen zeleninu, ale především zisk.

5.2 Plánování vzdělávacích programů

V omezeném rozsahu, který měsíční víkendový kurz umožňuje, jsme ve spolupráci s odbornými garanty z Libějovických Svobodných Hor identifikovali následující témata, ve kterých dává pro začínající farmáře smysl se samostatně vzdělávat.

- **Design market gardeningové farmy:**

První ze série workshopů se zaměřuje na úvod do ekologického zemědělství, roli hospodářství v krajině, praktické seznámení s hospodářstvím, design hospodářství na identickém rozložení půdorysu vybraného pozemku. Toto téma a jeho detailnější rozbor je hlavním motivem praktické části této bakalářské práce.

- **Praktické uspořádání hospodářství**

V rámci prvního workshopu se autor věnoval přípravě a designu market gardeningové zahrady, dále tedy shledává za vhodné se v rámci dalšího kurzu zaměřit na konkrétní uspořádání hospodářství a praktické nácviky uspořádání vlastního podniku. Tato více prakticky zaměřená část kurzu se dotýká těchto témat:

- 1) **Zakládání záhonů.**
- 2) **Doporučená potřebná mechanizace.**
- 3) **Závlahové systémy.**
- 4) **Využití pěstebních metod** (fóliovník, skleník, záhony, políčko, prostor pro předpěstování sazenic).
- 5) **Pěstební plán s ohledem na ekonomickou úspěšnost a výdělečnost podniku.**

Jelikož tento workshop by se odehrával převážně za praktického zapojení účastníků, výstupem by nebyl praktický produkt, ale poskytnutí teoretických materiálů potřebných pro individuální zpracování probraného tématu.

- **Efektivní a udržitelné hospodaření na malé ploše s pozitivním ekonomickým dopadem:**

V rámci třetí části kurzu je nutné zpracovat workshop na téma efektivita a ekonomika podniku. V rámci této části kurzu by se organizátor s lektory zaměřil na 4 hlavní témata.

- 1) **Možnosti prodeje** – například prodej ze dvora, komunitou podporované zemědělství, prodej na farmářských trzích atp.
- 2) **Způsob efektivní komunikace** – pokud chceme vybudovat úspěšný podnik, nesmíme opomenout, že **osobní brand** a to, jak firma či značka působí, je důležité pro rozšíření povědomí o svém dobrém jméně a pro akvizici potenciálních zákazníků. Součástí přednášky by mohlo být téma důležitost prezence na sociálních sítích, osobní branding a efektivní způsob komunikace.
- 3) **Další výdělečné aktivity mimo hlavní sezonu.** Poslední část třetího workshopu by se mohla zaměřovat na téma tvoření příjmu mimo hlavní sezónu. V této části by se autor mohl zaměřit na zpracování tématu tvorby vlastních kurzů/workshopů a možnosti placeného ubytování. Praktickým výstupem, jako je u zpracovaného tématu, který je předmětem této bakalářské práce – navržený model market gardeningové zahrady, by mohla být příprava účastníků kurzu na zpracování rešerše v rámci svého okolí, která by odpovídala na otázky, o jaké lokálně vypěstované produkty by byl zájem, za jakou cenu, či v jakém množství by byli ochotni lidé nakupovat jejich produkty.

- **Právní minimum**

Poslední část kurzu by si pak kladla za úkol seznámit účastníky se zasazením tohoto druhu podnikání do právního kontextu. Dle návrhu autora by se jednalo o praktický workshop rozložený do tří částí, zaměřených na založení hospodářství a potřebnou administrativní práci.

- 1) **Registrace malého zemědělce do portálů státní správy v zemědělství** – co je to vlastní registrační číslo, portál farmáře, registrace pozemků, zápis pozemků do LPIS – veřejný registr půdy – nutné pro čerpání dotací.
- 2) **Dosažení bio certifikace** – proč je důležité být certifikovaný bio-zemědělec.
- 3) **Třetí část workshopu** – zaměřena na způsob hledání dotací pro malé začínající zemědělce, čerpání dotací a s tím vzpjatá administrativní činnost.

Výstupem celého měsíčního víkendového kurzu by mohlo být navržení vlastního projektu hospodářství, který by obsahoval veškeré náležitosti, které účastník kurzu za dobu jeho trvání načerpal. Projekt by byl představen formou prezentace na závěrečném workshopu všemi účastníky kurzu, za následného doprovodu ústní zpětné vazby napříč účastníky a lektory/organizátory, kteří je prováděli celým kurzem.

5.3 Metody

Vzhledem k praktické povaze znalostí a vědomostí, které byly identifikovány jako klíčové pro možné založení samostatného zemědělského podnikání, byla pro účely workshopu zvolena jako primární použitá metoda learning by doing.

Learning by doing je koncept, který zdůrazňuje praktické získávání znalostí skrze vlastní zkušenosti, tedy v praktickém pojetí vyzkoušení všech aspektů „na vlastní kůži“. Tento přístup je zejména v kontextu celoživotního vzdělávání velmi účinný, protože umožňuje dospělým studentům vstřebat nové koncepty a dovednosti pomocí aktivní účasti v učebním procesu. Častější přistupování k praktické výuce je pozorovatelné i na úrovni základních a středních škol.

Jednou z hlavních výhod "learning by doing" je, že umožňuje studentům okamžitou zpětnou vazbu, kterou mohou použít k rychlému zlepšení svých schopností. U manuální činnosti, jakou jsou právě různé úkony v rámci farmaření, tomu tak je jednoznačně. Tento koncept také umožňuje studentům přizpůsobit si své učení individuálním potřebám a stylům, což je velmi důležité pro dospělé studenty, kteří často musí skloubit vzdělávání s prací a rodinnými závazky – což je případ i navrženého kurzu v této práci.

Další výhodou "learning by doing" je, že umožňuje studentům přeměnit teorii na praxi a naučit se, jak řešit problémy v reálných situacích. Tento přístup také podporuje kreativitu a inovaci, protože studenti mají možnost experimentovat s novými nápady a řešit problémy samostatně. I v rámci kurzu byli a budou jeho účastníci často vystaveni situacím, kde je třeba najít vlastní řešení a kreativně improvizovat v podmínkách, které jsou dány okolními vlivy.

Celkově lze tedy říci, že "learning by doing" je velmi efektivní přístup k celoživotnímu vzdělávání, protože umožňuje studentům praktickou aplikaci nových konceptů a dovedností, okamžitou zpětnou vazbu a přizpůsobení učení individuálním potřebám.

5.4 Místo

Autor si pro přípravu vzdělávací akce vybral lokální jihočeskou farmu, zapojující se do Komunitou podporovaného zemědělství neboli KPZ. Hospodářství se nachází v pošumavských kopcích, ve vesnici Libějovické Svobodné Hory. Zakladatelé podniku Jakub Pešek a Tereza Chroňáková se zároveň podíleli na kurzu jako lektoři a spoluorganizátoři vzdělávací akce. Jejich hospodářství si zakládá na ekologických principech, a právě proto při pěstování plodin, zeleniny a květin nejsou používány žádné chemické prostředky. Stylem jejich hospodaření se snaží podpořit a dosáhnout druhové rozmanitosti a bohatého půdního života. Nejedná se pouze o ekologicky zaměřenou farmu, ale jeden z pilotních projektů propojení zemědělství a udržitelného byznysu v Čechách.

Jižní Čechy jsou pro hospodaření s půdou vhodné zejména díky svému klimatu a geologickým podmínkám. V této oblasti jsou typická převážně plochá nebo mírně svažité území s hlinitopísčnými až hlinitými půdami, která jsou velmi vhodná pro zemědělskou produkci. Jižní Čechy jsou charakteristické mírným podnebím s dostatkem srážek a slunečního svitu, což umožňuje dobrou vegetační sezónu pro různé druhy plodin. Zemědělským plodinám jako jsou obilniny, zelenina, ovoce a réva se v této oblasti daří velmi dobře.

Další výhodou této oblasti je její poloha. Jižní Čechy jsou v blízkosti velkých měst, což znamená dobrou dostupnost trhů a zpracovatelských závodů. Díky dobré infrastruktuře jsou tyto oblasti vhodné pro rozvoj zemědělské výroby a také pro turistický ruch, což je výhodné jak pro podnikání s účelem prodeje, tak pro využití prostoru pro přípravu vzdělávacího projektu.

Učebna – výuková místnost

Pro teoretickou část workshopu byla autorem a lektory workshopu s ohledem na co nejnižší náklady uměle vytvořena učebna o rozloze 6x5 metrů. Jelikož hospodářství, na kterém se workshop odehrával, v době realizace projektu ještě procházelo rozsáhlou rekonstrukcí, musel se autor spolu s dalšími organizátory poprat s takzvanými „bojovými podmínkami“, které nakonec s ohledem na celý kontext akce naopak přispívaly k dobrému a rodinnému klimatu učebny.

Výuková místnost byla navržena s ohledem na počet účastníků konkrétního workshopu, tedy pro 10 osob. Učebna disponuje zásuvkami, dvěma únikovými východy a nepřetržitým přísunem čerstvého vzduchu. Na místě bylo nutné připravit prostor tak, aby byl funkční a v souladu s připravovaným vzdělávacím programem akce, jak pro teoretickou, tak praktickou výuku. Bylo tedy nutné zajistit materiální i technické zabezpečení akce.

Obrázek 2: Výuková místnost

Zdroj: Vlastní, 2022

5.5 Materiální a technické pomůcky

Při tvorbě vzdělávacího projektu stejného či podobného rázu je nutné přihlédnout ke specifčnosti vzdělávacího projektu a jeho zaměření. V návaznosti na předem naplánované aktivity v průběhu teoretické i praktické výuky bylo nezbytně nutné zajistit specifické materiální pomůcky, které studenti využívali během přednášek, praktické výuky či volného času. Materiál byl dodán buďto z vlastních zdrojů, nebo pořizován v konkrétním množství, závisle na počtu přihlášených účastníků workshopu.

Materiální pomůcky pro teoretickou výuku:

- **Učebnice a materiály k výuce:** učebnice ekologického zemědělství a podnikání, pracovní listy, odborné časopisy zaměřené na permakulturu a mikrohospodářství;
- **Papír a papírenské potřeby:** čtvrtky formátu A2, průhledné papíry A4, čtvrtky A4, tužky, pastelky, pravítka, kružítko a nůžky;
- **Fyzické modely:** konkrétní předloha pro praktickou práci vypracovaná organizátory ještě před akcí, fyzické modely a nástroje pro praktickou výuku;
- **Vzorky:** pro teoretickou výuku byly využity vzorky, se kterými se studenti setkali v průběhu praktické výuky.

Materiální pomůcky pro praktickou výuku

- **Zahradní nástroje:** lopaty/lopatky, motyky, plecí nástroje, vidle, hrábě, sekera, zemní provzdušňovací nástroj a další drobná manuální zemědělská technika;
- **Semena a sazenice:** výroba vlastních semínek a pěstebních bloků na sazenice;
- **Sadbovače, rostlinné substráty a štěpka;**
- **Ochranné pomůcky;**
- **Knižní literatura a informační materiály:** nepřetržitě po celou dobu workshopu byl organizátory připomínán a prezentován odborný materiál používaný při teoretické výuce. Z důvodu dobré dostupnosti mezi místy praktické a teoretické výuky nebyl problém pracovat se vzdělávacím materiálem nepřetržitě, i při venkovní praktické činnosti.

Technické pomůcky

- **Počítač:** využití při tvorbě úvodních materiálů, prezentací, plánování projektu, přípravě výukových materiálů, cenové kalkulace workshopu, komunikaci mezi organizátory;
- **Cloudové uložiště:** uložiště bylo využíváno a sdíleno mezi autorem a organizátory před akcí, z důvodu přípravy všech potřebných materiálů pro tvorbu projektu;
- **Projektor:** projektor byl využit k prezentování materiálu ve výuce a jako nástroj pro přípravu praktického projektu, který byl závěrečným výstupem účastníků tohoto workshopu;
- **Software:** vytváření prezentací, výukových materiálů, videí, obrázků a grafiky pro vzdělávací projekt;
- **Zvukové zařízení:** reproduktory pro přenos zvuku ze vzdělávacích videí, prezentací či volnočasových aktivit (film, doprovodná hudba);
- **Internetové připojení:** z důvodu využití online náhledů na půdorys konkrétních pozemků účastníku, jež byly překresleny a využity při přípravě vlastního projektu účastníků;
- **Videonahrávky a filmy:** při teoretické výuce bylo z důvodu inspirace, porovnání a lepšího pochopení využíváno videí a krátkometrážních filmů zaměřených na téma ekologické farmaření a market gardening. Jednou z inspirací je například švédský farmář Richard Perkins, který dokázal v průběhu půlroční sezóny dosáhnout hrubého zisku více než 275 000 dolarů (Svobodné Hory, 2023).

5.6 Vzdělavatelé

Vzdělavatelé, kteří spolupracovali na testování pilotního projektu navrženého pro vzor této bakalářské práce, nejsou nikdo jiný než již zmiňovaní Jakub s Terezou, sympatický pár z jižních Čech, který se vzhledl v klidném životním stylu mezi záhony s ohledem vůči přírodě. Takto se představují na svém webu:

„Máme rádi vesnici, přírodu a dobré jídlo.

Pěstujeme zeleninu a květiny na malé ploše, ručně, s láskou, bez rytí a bez chemie.

Jsme Tereza Chroňáková a Jakub Pešek a v roce 2018 jsme koupili chalupu v malé pošumavské vesničce Libějovické Svobodné Hory. Tím začala naše cesta objevování fungování přírody a způsobu života našich předků. Vrátili jsme se do kraje, kde byl Kubův pradědeček Bartoloměj na konci 19. století šafářem na nedalekém Schwarzenberském statku.“ (Svobodné Hory, 2023).

Jakub s Terezou se rozhodli pro neobvyklou cestu. Rozhodli se pěstovat více druhů zeleniny na menší ploše, konkrétně na ploše o rozloze do jednoho hektaru. Inspiraci nacházejí u zahraničních hnutí micro-scale farem, které jsou zásobiteli lokálních komunit a věnují se způsobu hospodaření bez těžké techniky, po vzoru svých předků. Jednu takovou farmu můžeme najít například v Kanadě. Založil jí farmář Jean-Martin Fortier s manželkou Maude-Hélène Desroches. Farma Les Jardins de la Grelinette má více než 150 pravidelných odběratelů a část vlastní produkce, kterou prodávají na farmářských trzích. Kanadský pár hospodaří na ploše o rozloze 6000 metrů čtverečních (Svobodné Hory, 2023). Dalšími příklady inspirativních farem jsou například Neverisk Farm a Ten Mothers Farm v Americe nebo Ridgeralde Farm ve Švédsku.

Organizátoři spolu s autorem se domnívají, že konvenční zemědělství je ze své podstaty přizpůsobené pro vjezd těžké techniky do pole. Farmáři zpravidla hospodaří na ploše v řádu desítek hektarů a z důvodu rozlohy pozemku a pokrytí velké plochy jednou plodinou tak dělat musí, jelikož tak velkou plochu není možné obhospodařit ručně.

Na své market garden Kuba s Terezou pracují za pomoci ručních nástrojů v přesně vyměřených záhonech, čímž se snaží docílit maximálního využití plochy, na které hospodaří. Díky jednotným rozměrům záhonů mohou také snadněji tvořit svůj osevnický plán. Záhony jsou zároveň bezorebné, to proto, že v půdě probíhá bohatý půdní život, který můžeme využít pro kvalitnější výsledky hospodářské práce.

Kromě toho Jakub s Terezou vedou úspěšný blog, instagramový profil a webové stránky. Můžeme je najít i na internetu v rozhovorech v rádiích, článcích, nebo na podobně tematicky zaměřených akcích jako účinkující (Svobodné Hory, 2023).

5.6.1 Profil účastníka

Obecně lze říct, že účastník vzdělávacího kurzu bude mít zájem o téma podnikání v oblasti hospodářství/zemědělství a bude chtít získat základní, či pokročilé znalosti, vědomosti a praktické dovednosti v této oblasti. Může se jednat o studenty, kteří se připravují na studium zemědělských oborů, zaměstnance ekologických zemědělských farem nebo osoby, které se chtějí dozvědět více o zemědělství z osobního zájmu.

Vzhledem k tomu, že se jedná o úvodní kurz, předpokládá se, že účastník nemusí mít žádné předchozí znalosti z oblasti zemědělství. Přesto by měl mít základní znalosti z matematiky, fyziky a biologie, aby byl schopen porozumět některým principům a procesům, které jsou v zemědělství a plánování podnikání důležité.

Věková skupina účastníků může být různá, autor předpokládá, že se jedná převážně o mladé lidi, kteří se chtějí naučit více o podnikání v zemědělství a jak rozvinout svou kariéru.

5.6.2 Profil absolventa

Absolvent vzdělávacího kurzu "**Úvod do ekologického zemědělství a Design market gardeningové farmy**" by měl být schopen porozumět principům ekologického zemědělství, market gardeningu a jejich aplikaci v praxi. Dále by měl být schopen porozumět vztahu mezi zemědělstvím a životním prostředím, ekologickým hospodařením s půdou, vodou a využitím obnovitelných zdrojů energie.

Absolvent by měl být schopen plánovat a realizovat projekt market gardeningové farmy a být obeznámen s technologiemi, postupy a materiály pro budování a údržbu zahradních pozemků a zemědělských farem. Měl by být schopen vybrat vhodné plodiny, stanovit optimální způsob hnojení, pesticidů a herbicidů, správně vést hospodářský dobytek a minimalizovat vlivy na životní prostředí.

Profil absolventa může být různorodý, od zájemců o založení vlastní zemědělské farmy, hospodářství či podniku, přes studenty zemědělských oborů, pracovníky v zemědělských firmách, zemědělské poradce, přírodovědce, až po lidi, kteří mají zájem o ekologické zemědělství a ochranu životního prostředí z osobního zájmu.

5.7 Propagace a komunikace

Komunikace: při plánování jakékoliv akce je důležité mít efektivní způsob komunikace s účastníky a dalšími zainteresovanými stranami, jako jsou lektoři, organizátoři a sponzoři. Výběr ideální formy komunikace závisí na mnoha faktorech, jako je například velikost týmu, dostupnost a preference účastníků, téma a cíle workshopu a další.

- **E-mailová komunikace** – e-mailová komunikace je vhodná pro přenos důležitých informací o workshopu, jako jsou termíny, místo konání, témata a požadavky pro účastníky. E-maily mohou být také použity pro vyžádání zpětné vazby od účastníků nebo pro komunikaci s ostatními zainteresovanými stranami.
- **Telefonická komunikace** – telefonická komunikace může být užitečná pro rychlou výměnu informací a pro zodpovězení otázek účastníků. Telefonické hovory mohou být také užitečné pro získání zpětné vazby od účastníků a pro zajištění účasti.
- **Videokonference** – videokonference jsou vhodné pro komunikaci na dálku a umožňují účastníkům setkat se a diskutovat v reálném čase. Videokonference mohou být také využity pro prezentace lektorů a interaktivní aktivity pro účastníky. V případě tohoto workshopu byla videokonference použita pro komunikaci mezi organizátory při přípravě vzdělávací akce.
- **Online platformy pro spolupráci** – online platformy pro spolupráci, jako jsou Trello, Slack nebo Asana, mohou být použity pro spolupráci při plánování workshopu a pro sdílení informací s týmem. Tyto platformy umožňují účastníkům snadno přidávat nápady a připomínky k workshopu.

Výběr nejvhodnější formy komunikace závisí na mnoha faktorech, jako je například cílová skupina účastníků, způsob organizace workshopu, nebo dostupnost účastníků. Nezbytné je zajistit, aby účastníci měli všechny potřebné informace a aby byla zvolena forma komunikace, která umožní organizátorům pohodlně a efektivně plánovat a organizovat workshop.

Propagace a reklama:

- **Sociální média** – sociální média jsou užitečná pro sdílení informací o workshopu a pro interakci s účastníky. Lze vytvořit událost na Facebooku nebo jiné sociální platformě a zveřejnit aktualizace a fotografie během příprav workshopu a předem účastníky naladit na workshop.

Při organizování větší akce je výhodné využít možnosti placené reklamy, která nám pomůže rozšířit povědomí o plánované události. Reklamu můžeme umístit například do novin, rádií, na již zmiňované sociální sítě atd.

Autor této práce využil k propagaci sociální sítě Facebook, Instagram a e-mailového klienta.

5.8 Specifické náklady projektu

Při plánování projektu je nezbytně nutné spočítat veškeré náklady na přípravu projektu a následně vytvořit adekvátní cenu za kurz. Do finální částky je třeba započítat veškeré náklady vzniklé při realizaci akce.

- **Občerstvení** – díky možnosti využití zdrojů z hospodářství jsou odhadované náklady na občerstvení při realizaci této akce minimální. V nákladech se počítá s částkou **1000 Kč** na zakoupení chleba, tvarohu a pití.
- **Ubytování** – zajištěno v hospodářství. Možnost využití venkovního vyhřívaného stanu, nebo sdílené místnosti pro účastníky workshopu s připraveným lůžkem. Aby bylo možné započítat ubytování do nákladů, autor počítá s částkou **30 Kč za osobu** na noc (spotřeba vody a elektřiny). Při počtu 10 účastníků dělá celková částka na tuto položku **1200 Kč** za oba dny.
- **Materiál pro praktickou výuku** – papírenské zboží **700 Kč**.
- **Náklady na personál** – byly vypočítány vzorcem hodinová mzda lektora krát počet odpracovaných hodin. **V tomto případě lektori vykonávají svou práci dobrovolně a nedožadují se honoráře.**

Celkové náklady na přípravu workshopu – 2900 Kč

Celkové náklady za tento konkrétní produkt jsou pouze orientační, jelikož byl zrealizován takřka svépomocí. Každá plánovaná akce má své vlastní náklady, které je dobré držet v evidenci.

6 Realizace praktické části – organizace první části workshopu na farmě v Libějovických Svobodných Horách

Jak bylo již autorem zmíněno, navrhovaný workshop je součástí měsíčního víkendového kurzu, který se skládá z několika tematicky zaměřených workshopů se záměrem pomoci účastníkům s plánováním kariéry v oblasti hospodářství, zelinářství, včelařství a obecně zemědělství. Při plánování tohoto projektu se autor zaměřil na téma **“Úvod do ekologického zemědělství a Design market gardeningové farmy”**.

Díky rozsáhlé časové dotaci mezi výběrem tématu bakalářské práce a jejím odevzdáním se autor rozhodl realizovat pilotní verzi navrhovaného vzdělávacího projektu, jež je výstupem praktické části této bakalářské práce. Na základě dobrých přátelských vztahů a dohody s farmáři z Libějovických Svobodných Hor proběhlo otestování projektu, jak se říká „na vlastní kůži“.

Témata navrhovaného workshopu:

- Úvod do ekologického zemědělství,
- Role hospodářství v krajině,
- Praktické seznámení s hospodářstvím,
- Design vlastní farmy – praktický výstup.

6.1 Termín konání akce

Při plánování vzdělávací akce je nezbytně nutné brát ohled na časové možnosti organizátorů, lektorů a účastníků. Zároveň je při organizování vzdělávací akce s přesahem do venkovní praktické výuky zapotřebí brát také v potaz meteorologické a povětrnostní podmínky, které mohou znepříjemnit průběh workshopu či jej úplně ukončit.

Pro tento workshop bohužel z nedostatku časové dotace ze strany lektorů, kteří byli v létě jako účastníci vzdělávacího kurzu podobného typu v zahraničí, nebylo možné uspořádat workshop v letních měsících, ale až začátkem podzimu. Jelikož se cílová skupina projektu skládá z účastníků z různých krajů České republiky, pro událost byl shledán jako nejideálnější víkendový termín.

Po dohodě autora s lektory a účastníky byl vybrán jako ideální realizovatelný termín víkend v **sobotu 8.10.2022 a v neděli 9.10.2022**, kdy v nedalekém městě Písek probíhal **festival udržitelnosti v Písku**. Účastníci kurzu si tak mohli začátek víkendu zpříjemnit návštěvou historického města a podobně tematicky zaměřené akce. Termín byl předem dohodnut na základě e-mailové a telefonické komunikace autora a účastníků kurzu. Ta probíhala více než **dva měsíce dopředu**. Účastníci kurzu si tak mohli zavčasu naplánovat či přeplánovat své aktivity na konkrétní termín a organizátoři získali potřebný čas a informace od účastníků na přípravu akce.

Pozdější termín už by v případě plánování projektu podobného rázu nedával smysl z důvodu nepříznivých teplotních, pracovních a půdních podmínek, což by mohlo mít negativní dopad na zážitek účastníka a kvalitu vzdělávacího kurzu.

6.2 Počet účastníků

Autor bakalářské práce při plánování projektu vzdělávací akce oslovil potenciální zájemce o kurz, které pozval na plánovaný workshop. Jako cílová skupina pro pilotní zkoušku projektu byli osloveni studenti farmářské školy a mladí lidé, kteří začínají svou kariéru v oblasti ekologického zemědělství. Z původních **20 oslovených** přijalo pozvání 14 osob, z čehož 4 před začátkem zrušili svou účast na kurzu. **Výsledný počet účastníků byl tedy 10 osob.**

6.3 Komunikace v průběhu příprav

Pozvánka: měsíc před začátkem workshopu byla potvrzeným účastníkům rozeslána e-mailem pozvánka. Ta obsahovala úvodní slovo a pozvánku, témata workshopu, harmonogram akce, doporučení, co si vzít s sebou/na sebe, informace ohledně dopravy, ubytování a nabídku stravování (nutno předem potvrdit z důvodu dostatku zásob).

Připomínka události: týden před konáním akce byla e-mailem odeslána připomínka workshopu s žádostí o potvrzení účasti, aby autor spolu s lektory mohli počítat s případnými změnami při přípravě realizace projektu.

6.4 Harmonogram workshopu

Pro naplánování kvalitního workshopu je nutné mít přesný časový harmonogram, kterého bychom se měli držet. Ten se může ovšem měnit v návaznosti na nečekané události a změny, jako je například změna počtu účastníků, počasí a další nečekané události. Proto by měl být harmonogram pružný a organizátor projektu by měl mít vždy připravené „náhradní řešení“. Pro tuto vzdělávací akci byl naplánovaný dvoudenní harmonogram, který si klade za úkol propojit teoretické vzdělávací aktivity s těmi praktickými. Volný čas během projektu vyplnili odpočinkové a relaxační aktivity, čímž chtěl autor zajistit dobré skupinové klima po dobu trvání celé akce a pozitivní zážitek pro účastníky.

Sobota 8.10.2022

12:00 - 12:30 - Úvodní setkání (očekávaný příjezd účastníků je plánovaný do 12:00), seznámení účastníků workshopu s lektory a mezi sebou.

12:30 - 13:00 – Představení rodinného hospodářství Svobodné Hory – příběh hospodářství, aktuální situace, plány do budoucna.

13:00 - 14:00 – Přednáška – úvod do ekologického zemědělství – Ekologická farma v krajině + příklady fungujících farem v zahraničí a v ČR.

14:00 - 14:15 – Svačina (voda, káva, čaj, domácí pomazánky, zelenina, pečivo).

14:15 - 15:15 – Presentace + přednáška design market gardening farmy na témata:

- Výběr pozemků – rozloha, poloha, struktura;
- Konkrétní věci nezbytné pro podnikání v oboru zelinářství;
- Seznam prvků, které jsou nedílnou součástí zelinářské farmy;
- Minimalizace počátečních investic.

15:30 - 16:30 – Procházka (závisle na počasí) - prohlídka krajiny, historie vesnice Libějovické Svobodné Hory a místního hospodaření, prohlídka pastvin, rozbor tématu voda v krajině.

16:30 - 17:00 – Půlhodinová pauza s občerstvením (voda, káva, čaj, domácí buchty)

17:00 - 17:30 – Začátek workshopu “Design market gardeningové farmy” – seznámení s materiály, určení cílů a výstupů skupinové práce.

17:30 - 19:00 – Design farmy – práce ve dvojicích/skupinkách.

19:00 - Zakončení dne v maštali (výukové místnosti).

19:00 - 21:00 –Večeře – pečení vlastních zeleninových balíčků (individuálně připravované zeleninové směsi z domácí sklizně pečené na ohni v alobalu).

21:00 - Projekce dokumentu Kiss the ground.

Neděle 9.10.2022

8:00 - 9:00 – Snídaně

9:00 - 10:00 - Praktická výuka:

- Prohlídka záhonů, nářadí a mycí stanice;
- Příprava záhonů – výsadba rostlin, standardizace na farmě;
- Co by bylo vhodné na farmě vylepšit?

10:00 - 10:15 – Pauza s občerstvením (voda, káva, čaj).

10:15 - 11:30 - Představení a vyhodnocení vlastních designů farem + prezentace skupinových výstupů.

11:30 - 12:30 – Zpětná vazba na kurz formou rozhovoru a následně vyplněných dotazníků – průzkum za účelem zjištění naplnění cílů workshopu, spokojenosti účastníků a zkvalitnění budoucích událostí.

12:30 - 13:30 – Oběd uvařený ze surovin, které sklídí sami účastníci + prezentace profesionálního kuchaře Jakuba Klimeše s praktickou ukázkou na téma bezzbytkové zpracování lokálně vypěstovaných surovin.

13:30 – Konec workshopu, rozloučení.

Účastníci této části kurzu, kterým je navrhovaný dvoudenní víkendový workshop na téma “Úvod do ekologického zemědělství a Design market gardeningové farmy” tedy projdou třemi různými procesy vzdělávání v průběhu workshopu.

- 1. Teoretická část**, při které účastníci akce čerpají vědomosti a inspiraci zpracované formou přednášek od lektorů.
- 2. Praktická část 1**, při které účastníci projdou aktivitou ve skupinách či dvojicích a zpracují praktický model vizualizace designu farmy na půdorys vybraného pozemku za doprovodu a odborného dohledu a průběžné konzultace.
- 3. Praktická část 2**, která se odehrává na venkovní části pozemku. Zde probíhá nácvik praktických činností a dovedností za doprovodu lektorů. Venkovní aktivity doplňuje také názorná demonstrace uspořádání hospodářského pozemku, potřebného vybavení, vlastních metod a rozložení již fungujícího a ekonomicky schopného hospodářství.

7 Závěr

V rámci evaluace a zpětné vazby byl vzdělávací kurz hodnocen několika způsoby. Prvním byla ústní zpětná vazba, která byla poskytnuta při závěrečném workshopu. Při té se autor spolu s lektory účastníků kurzu ptal na jejich názor na vzdělávací akci, co vyhodnotili jako pozitivní, jaké viděli na akci nedostatky, v čem vidí prostor pro zlepšení a co si z workshopu odnášejí. Jelikož zpětná vazba bezprostředně po akci může být ovlivněna vlivem ať už pozitivních, či negativních zážitků a emocí z kurzu, autor požádal účastníky o vyplnění evaluačního dotazníku, který jim poslal po dokončení kurzu se všemi poskytovanými a vyžadovanými materiály. Otázky a odpovědi dotazníku je možné nalézt zpracované v příloze této práce pod *Výsledky evaluačního dotazníku*.

Předpokladem výstupu hodnocení ze strany účastníků byla reakce na poskytnuté služby, stravu, ubytování, vzdělávací proces a celkový dojem z workshopu a reálné nacenění kurzu. Autora a organizátory překvapil například fakt, že účastníci by byli ochotni zaplatit za takový vzdělávací kurz relativně vysoké částky, jak je vidět v dotazníku v příloze této práce.

Osobně vidí autor po akci prostor pro zlepšení/zdokonalení vzdělávacího kurzu na více frontách. 1) Bylo by pro příště dobré účastníky pozvat až po průběhu rekonstrukce, kdy mohou využívat celé kapacity hospodářství, čímž docílíme poskytnutí většího soukromí účastníkům. 2) Úprava formy výuky – větší zapojení praktické výuky asociací s realitou a méně teoretických částí. 3) Dřívější začátek workshopu – akce měla začít již ráno. Zároveň autor hodnotí kurz v rámci možností jako kvalitně naplánovaný projekt, který byl přínosný pro všechny zapojené, tedy účastníky, organizátory i lektory.

Autor dále usuzuje, že pouze jeden takový kurz není dostačující pro kompletní přípravu člověka na podnikání v oblasti zemědělství, jelikož rozmanitost tohoto oboru a škálu témat kterým se věnuje není možné zpracovat v tak krátkém časovém rámci. Zároveň autor ovšem nevylučuje, že je možné, aby byl absolvent tohoto kurzu plně připraven na podnikání v této konkrétní oblasti a nijak nepopírá jeho možnou úspěšnost.

Podpora poskytovatelů vzdělávání v zemědělství by neměla být opomíjena. Je důležité si uvědomit důležité aspekty podnikání v zemědělství s ohledem na aktuální ekonomickou situaci v České republice. Výhodou podnikání v zemědělství může být například produkce vlastních potravin a možnost pomoci porozumět lidem základním principům produkce potravin. Zemědělství má také značný negativní vliv na životní prostředí, jako například ztráta biodiverzity nebo znečišťování půdy a vody. Studium zemědělství pomáhá pochopit tyto dopady a hledat způsoby, jak minimalizovat negativní vliv na životní prostředí a udržitelně produkovat potravu s ohledem vůči přírodě. Další aspekt, ke kterému můžeme přihlídnout, je rozvoj venkova. Zemědělství je často hlavním zdrojem potravin obživy pro obyvatele venkovských oblastí. Studium podobně zaměřených kurzů může lidem pomoci porozumět tomu, jak rozvíjet zemědělství v těchto oblastech a vytvářet jak pracovní příležitosti, tak ekonomický růst. Zemědělství je také důležitou součástí kulturního dědictví. Jeho studium může pomoci zachovat a rozvíjet toto kulturní dědictví pro nás samotné i pro naše potomky.

Kurz byl v rámci příprav zasazen do teoretického rámce dle Armstronga, který najdeme v poslední části teoretické kapitoly této práce. Všechny náležitosti tohoto rámce byly řádně naplněny: a) identifikace potřeb vzdělávání, b) definování požadovaného vzdělávání, c) plánování vzdělávacích programů, d) metody, zařízení, místo, vzdělavatelé, e) realizace vzdělávání a za f) vyhodnocení vzdělávání.

Workshopu se fakticky zúčastnilo 10 dobrovolníků, kteří byli pozváni na první pilotní projekt vzdělávací akce v hospodářství v Libějovických Svobodných Horách. Ti si zde mohli otestovat své teoretické znalosti a praktické dovednosti, které uplatňují při svém podnikání ve stejném či podobném oboru. Z reakce účastníků autor nabývá dojmu, že akce byla uspořádána správně, neboť reakce byly převážně pozitivní. Profilem absolventa je tedy člověk, který by měl mít dostatečný teoretický a praktický základ na to, aby mohl začít podnikat v oblasti vlastního hospodářství nebo zelinářství. Úspěšnost závisí čistě na účastníkovi kurzu, jeho chuti a ochotě se práci a rozvoji v zemědělství věnovat. Cílem úvodního kurzu tedy bylo získat základní teoretické a praktické vědomosti v rámci zakládání hospodářského podniku, což autor považuje za splněný úkol.

Díky tomu, že účastník kurzu prakticky vidí chyby ostatních v průběhu kurzu, nabývá zkušeností a dovedností, jak se podobným či stejným chybám vyvarovat. Nemusí tedy začínat od nuly, ale může se poučit a načerpat vědomosti od kolegů z oboru, kteří příslušné zkušenosti mají a chybami už si prošli.

Na závěr praktické části by autor doporučil návrh první části vzdělávacího kurzu – workshop – jako dobrý základ pro dlouhodobější projekt, který by zajistil komplexnější předání informací a vzdělání v oblasti již zmíněných témat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKE PUBLIKACE

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008, 136 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2580-2.

DVOŘÁKOVÁ, Miroslava a Michal ŠERÁK. *Andragogika a vzdělávání dospělých: vybrané kapitoly*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, 169 s. ISBN 978-80-7308-694-7.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017, 224 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0051-4.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002, 280 s. ISBN 80-200-0950-7.

SMÉKALOVÁ, Lucie. *Didaktika vzdělávání dospělých: distanční text*. Týn nad Vltavou – Malá Strana: Nová Forma, 2016, 101 s. ISBN 978-820-7453-675-5.

KOUBEK, Josef. *Řízení lidských zdrojů: základy moderní personalistiky*. 5., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2015, 399 s. ISBN 978-80-7261-288-8.

MUŽÍK, Jaroslav. *Řízení vzdělávacího procesu: andragogická didaktika*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 323 s. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-581-6.

VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2008, 224 s. ISBN 978-80-247-6222-7.

ARMSTRONG, Michael a Stephen TAYLOR. *Řízení lidských zdrojů: moderní pojetí a postupy : 13. vydání*. Praha: Grada Publishing, 2015, 928 s. ISBN 978-80-247-5258-7.

BARTOŇKOVÁ, Hana. *Firemní vzdělávání*. Praha: Grada, 2010, 204 s. Vedení lidí v praxi. ISBN 978-80-247-2914-5.

SKOUPÁ, Mirka. *Projekt Vzdělávací akce*. Olomouc, 2013, 65 s. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Martina Kunčíková.

CENTRUM OBČANSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Analýza občanského vzdělávání dospělých*. Brno, 2010, 108 s.

MUŽÍK, Jaroslav. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Codex Bohemia, 1999, 200 s. ISBN 80-859-6393-0.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

BCF. *Školení, semináře* [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.coaching-experts.cz/produkty/seminare-treninky/skoleni-seminare.htm>

SpringerLink: *Temperament* [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-3-319-24612-3_446

Valašský deník: *Mladí nechtějí zemědělské obory studovat, nejsou pro ně atraktivní* [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://valassky.denik.cz/zpravy_region/mladi-nechteji-zemedelske-obory-studovat-nejdou-pro-ne-atraktivni-20130630.html

Svobodné Hory: *Kdo jsme?* [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://svobodnehory.cz/>

MŠMT: *Kariérové poradenství* [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/karierove-poradenstvi>

CST SAVING: *Career counseling* [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.cstsavings.ca/>

European Commission: *EPALE* [online]. 2023 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://epale.ec.europa.eu/en?fbclid=IwAR2IJTRWCs830PDfyC9BkZp57C0VV2HGisqTTzgJ1QjvdLDtsiBagZ5c0qs>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek 1:	Kroky plánovaného vzdělávání.....	34
Obrázek 2:	Výuková místnost.....	44
Tabulka 1:	Vzor ukázkových potřeb.....	35

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1: Souhrn dostupných možností vzdělávání v oblasti zemědělství v ČR
- Příloha 2: Pozvánka na vzdělávací akci – workshop
- Příloha 3: Výsledky evaluačního dotazníku
- Příloha 4: Fotodokumentace – Libějovické Svobodné Hory

Příloha 1: Souhrn dostupných možností vzdělávání v oblasti zemědělství v ČR

Střední školy

- **Vyšší odborná škola a Střední odborná škola, Březnice**
 - Obor: Agropodnikání
- **Vyšší odborná škola a střední zemědělská škola, Benešov**
 - Obor: Agropodnikání, Zahradnictví, Zemědělec – farmář, Zahradník
- **Česká zemědělská akademie v Humpolci**
 - Obor: Opravář zemědělských strojů, Agropodnikání, Zemědělec – farmář, Chovatelství
- **Střední zahradnická škola**
 - Obor: Zahradník, Zahradnictví
- **Střední škola zemědělská a potravinářská, Klatovy**
 - Obor: Agropodnikání, Zahradník, Zemědělec – farmář
- **Střední škola gastronomie a farmářství Jeseník**
 - Obor: Opravář zemědělských strojů, Zemědělec – farmář, Včelař, Zahradník
- **Střední odborné učiliště Uherský Brod**
 - Obor: Chovatelství, Zahradník, Opravář zemědělských strojů
- **Střední zemědělská škola Brandýs nad Labem – Stará Boleslav**
 - Obor: Agropodnikání
- **Střední škola zemědělská a zahradnická Olomouc**
 - Obor: Agropodnikání, Chovatelství, Zahradník, Zahradnictví, Opravář zemědělských strojů
- **Česká zahradnická akademie Mělník**
 - Obor: Vinohradnictví, Zahradník, Zahradnictví
- **Střední škola zahradnická a zemědělská Antonína Emanuela Komerse**
 - Obor: Agropodnikání, Zemědělec – farmář, Zahradnictví, Zahradník
- **Střední škola dostihového sportu a jezdectví, Praha**
 - Obor: Chovatelství

- **Střední odborná škola, Šumperk**
 - Obor: Agropodnikání
- **VOŠ a Střední zemědělská škola, Tábor**
 - Obor: Agropodnikání
- **Střední škola sociální péče a služeb, Zábřeh**
 - Obor: Zemědělec – farmář, Zahradnické práce, Zahradník
- **Střední odborné učiliště, Nové Strašecí**
 - Obor: Zahradník, Opravář zemědělských strojů

Vyšší odborné školy

- **Česká zahradnická akademie Mělník – SŠ a VOŠ, příspěvková organizace**
 - Obor: Zahradnictví a krajinná tvorba
- **Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola, Benešov**
 - Obor: Zemědělské podnikání
- **Vyšší odborná škola a střední odborná škola zemědělsko-technická, Bystřice nad Perštejnem**
 - Obor: Agroturistika
- **Vyšší odborná škola a střední zemědělská škola, Tábor**
 - Obor: Péče o krajinu
- **Zemědělská akademie a Gymnázium Hořice – SŠ a VOŠ, příspěvková organizace**
 - Obor: Obnova a rozvoj venkova
- **Farmářská škola – Vyšší odborná škola ekologického zemědělství**
 - Obor: Ekologické zemědělství
- **Masarykova Střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola, Opava**
 - Obor: Regionální politika zemědělství a venkova
- **Vyšší odborná škola a Střední odborná škola, Březnice**
 - Obor: Obchodování se zemědělsko – potravinářskými komoditami
- **Vyšší odborná škola ekonomických studií, Gymnázium, Střední průmyslová škola potravinářských technologií a Střední odborná škola přírodovědná a veterinární, Praha**
 - Obor: Ekonomika a provoz zájmových chovů

Vysoké školy

- **Česká zemědělská univerzita v Praze – fakulta tropického zemědělství**
 - Obor: Tropické zemědělství (Bakalářský program), obory zemědělství v cizím jazyce
- **Česká zemědělská univerzita v Praze – Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů**
 - Obor: Ekologické zemědělství (Bakalářský a magisterský navazující program), a další
- **Mendelova univerzita v Brně – Agronomická fakulta**
 - Obor: Agrobiznys (Bakalářský a magisterský navazující program), Agroekologie (Bakalářský program), a další
- **Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích – fakulta rybnářství a ochrany vod**
 - Rybnářství (Bakalářský program), a další
- **Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích – fakulta zemědělská a technologická**
 - Obor: Zemědělství (Bakalářský program), Zemědělské biotechnologie (Bakalářský a magisterský navazující program), a další

Vzdělávací instituce

- **Ministerstvo zemědělství – eAgri**
 - Obsahově nejznámější a nejobsáhlejší instituce, která zveřejňuje vzdělávací akce v oblasti zemědělství. Ve správě Ministerstva životního prostředí.
- **Institut vzdělávání v zemědělství o.p.s.**
 - Nabízí vzdělávací programy a semináře v oblasti zemědělství. Každoročně je realizováno 80–100 seminářů v České republice. (Institut vzdělávání v zemědělství o.p.s., 2023)
- **Ústav zemědělské ekonomiky a informací**
 - Realizuje vzdělávací kurzy, školení a semináře pro pracovníky státní správy a samosprávy. (uzei.cz, 2021)
- **Česká společnost pro jakost**

- Firma s tradicí, která realizuje vzdělávací akce v zemědělství a různých oblastech
- **Institut celoživotního vzdělávání**
 - Různé kurzy v oblasti zemědělství

Neformální vzdělávání v oblasti zemědělství

Neformální vzdělávání se neshoduje s formálním vzdělávacím systémem a nevede k ucelenému školskému vzdělání. Zpravidla bývá dobrovolné. Mezi organizátory patří například NNO – neziskové státní organizace, sdružení dětí a mládeže, střediska volného času, kluby, kulturní zařízení či vzdělávací agentury. (MŠMT, neformální vzdělávání, 2023)

Mezi jednu z nových možností výuky jsou také portály online, kde je možné, jako lektor, recenzovat vzdělávací kurzy, a jako uživatel vybírat z kurzů po celé České republice, jako je například **Internetový portál Naučmese.cz**

Mezi další možnosti neformálního vzdělávání v oblasti zemědělství patří tematické kurzy a semináře, které pořádají organizace a zemědělské komory. Tyto kurzy se mohou zaměřovat na různá témata, jako například využití technologií, obchodní strategie nebo ekologické praktiky. Neměly by být opomenuty ani konference, které jsou skvělým způsobem, jak se setkat s lidmi z oboru a získat nové nápady a diskutovat o trendech a tématech v zemědělství. Patří sem i workshop, který byl vybrán jako předloha při plánování vzdělávacího projektu, na který se zaměřuje tato bakalářská práce. V České republice najdeme neformální vzdělávání v oblasti zemědělství například:

- Kurzy a semináře pořádané Českou zemědělskou univerzitou v Praze
- Konference a setkání pořádaná Asociací pro ekologické zemědělství
- Online kurzy na webu Agrivi
- Workshopy a semináře pro zemědělce

Příloha 2: Pozvánka na vzdělávací akci – workshop

Milí přátelé, farmářky a farmáři.

Je nám potěšením, že jste projevili zájem o námi pořádanou událost v rodinném hospodářství Svobodné Hory v Libějovických Svobodných Horách. V návaznosti na Vaše potvrzení účasti bychom Vás rádi pozvali na tematický workshop

“Úvod do ekologického zemědělství a Design market gardeningové farmy”.

Níže najdete důležité informace a detailní harmonogram akce.

Témata workshopu:

- Úvod do ekologického zemědělství – role hospodářství v krajině
- Praktické seznámení s naším hospodářstvím
- Design vlastní farmy – praktický výstup

Harmonogram akce:

Sobota 8.10

12:00 - 12:30 - Úvodní setkání (Očekávaný příjezd účastníků je do 12:00)

12:30 - 13:00 – Představení rodinného hospodářství Svobodné Hory - co děláme, jaký je náš příběh a jaké máme plány do budoucna.

13:00 - 14:00 - Úvod do ekologického zemědělství – Ekologická farma v krajině + příklady fungujících farem v zahraničí a v ČR.

14:00 - 14:15 – Svačina (káva, čaj, domácí pomazánky, zelenina, pečivo)

14:15 - 15:15 - Design market gardening farmy

- výběr pozemků – rozloha, poloha, struktura
- konkrétní věci, které jsou nezbytné pro podnikání v oboru zelinářství
- seznam prvků, které jsou nedílnou součástí zelinářské farmy
- minimalizace počátečních investic

15:30 - 16:30 - Procházka (závisle na počasí) - prohlídka krajiny, historie vesnice

Libějovické Svobodné Hory a místního hospodaření, prohlídka pastvin, voda v krajině

16:30 - 17:00 – půlhodinová pauza s občerstvením (káva, čaj, domácí buchty)

17:00 - 17:30 - Začátek workshopu “Design market gardeningové farmy” – seznámení s materiály, určení cílů a výstupů skupinové práce

17:30 - 19:00 Design farmy – práce ve skupinkách

19:00 - zakončení dne v maštali

19:00 - 21:00 - večeře – pečení vlastních zeleninových balíčků (individuálně připravované zeleninové směsi pečené na ohni v alobalu)

21:00 - projekce dokumentu Kiss the ground

Neděle 9.10

8:00 - 9:00 - Snídaně

9:00 - 10:00 - Praktická část

- prohlídka záhonů, nářadí a mycí stanice
- příprava záhonů – výsadba rostlin, standardizace na farmě
- Co by bylo vhodné u nás na farmě vylepšit?

10:00 - 10:15 – Pauza s občerstvením (káva, čaj)

10:15 - 11:30 - Představení a vyhodnocení designů farem + prezentace skupinových výstupů

11:30 - 12:30 – zpětná vazba na kurz formou dotazníku, průzkum za účelem zkvalitnění budoucích událostí

12:30 - 13:30 - Oběd

13:30 – konec workshopu, rozloučení

Co pa sebe? – Jedná se o farmářský kurz, doporučujeme Vám tedy zvolit spíše pracovní nežli formální oblečení. Může se stát, že bude pršet, holinkama tedy nic nezkazíte.

Co s sebou? – vhodné oblečení do chladných podzimních dnů, spacák/deku, léky dle potřeby, dobrou náladu.

Doprava: Je nutné, aby si dopravu zařídil každý individuálně. Rodinné hospodářství najdete na adrese: Libějovické Svobodné Hory 15, 389 01, Stožice

Ubytování: Jelikož hospodářství prochází rozsáhlou rekonstrukcí, jsou ubytovací kapacity omezené. I přesto Vám můžeme nabídnout prostor pro přespání na matraci v naší maštali, nebo v případě příznivého počasí venku, v ubytovacím stanu. Ubytování ve vlastním stanu je samozřejmě možné také. Mějte ovšem na mysli, prosím, jaké je v posledních dnech počasí a že můžeme očekávat příval ranních mrazíků a nezapomeňte si vzít teplé oblečení a zateplený spacák či deku.

Stravování: Způsob stravování najdete výše v harmonogramu akce.

POZOR: Harmonogram se může v průběhu akce měnit v návaznosti na nepříznivé podnební podmínky.

Těšíme se na setkání v našem rodinném hospodářství a doufáme že počasí nám bude přát. S pozdravem a na viděnou – Terka, Kuba a Vašek ☺

Zdroj: Pozvánka na workshop na téma „Úvod do ekologického zemědělství a Design market gardeningové zahrady.“, Václav Klement

Příloha 3: Výsledky evaluačního dotazníku

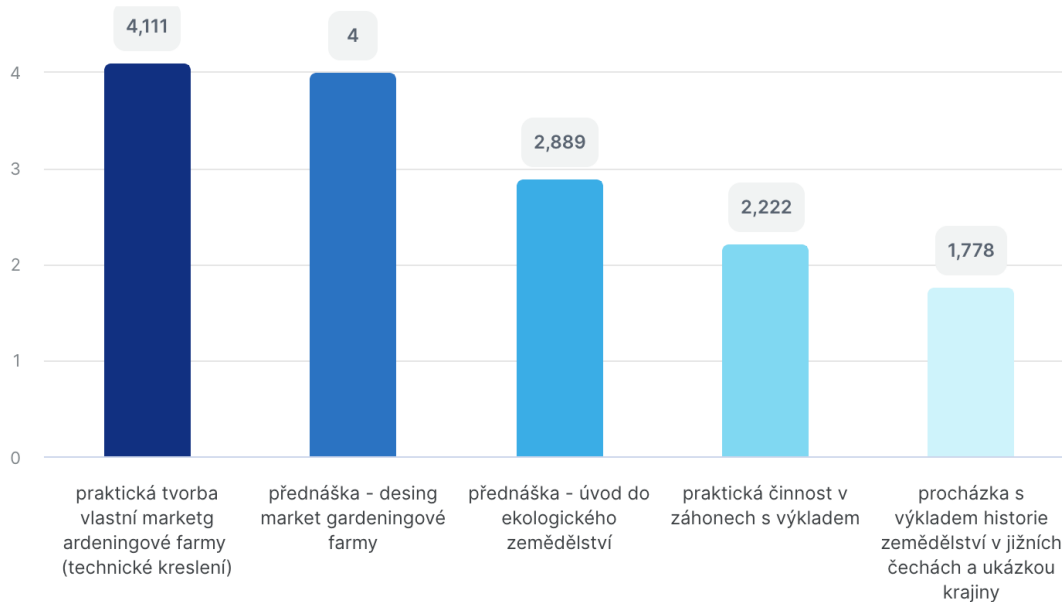
1. Byli jste spokojeni s délkou kurzu?

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Ano - den a půl je ideální časové rozmezí	7	77.8%
Ne - bylo to moc dlouhé	1	11.1%
Ne - bylo to moc krátké	1	11.1%

2. *NEPOVINNÉ* Vlastní hodnocení délky kurzu

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
	4	44.4%
Za mě ok, přišel bych začal v sobotu už dřív ráno. Vzhledem k vytíženosti zemědělců těžko udeláme delší kurz	1	11.1%
preferujeme jednodenní kurzy, jelikož s rodinou dojíždíme.	1	11.1%
My jsme byli spokojeni, délka kurzu byla dostatečná.	1	11.1%
Kurz byl přiměřeně dlouhý, ale s ohledem na časovou úsporu bych začal již v sobotu ráno nebo v pátek večer	1	11.1%
Délka kurzu byla naprosto ideální. Po celou dobu kurzu bylo vše zajímavé a nikdo se nenudil. Kratší by určitě být neměl a delší asi také ne :-)	1	11.1%

3. Seřad'te aktivity podle toho, jak pro vás byly zajímavé/přínosné

4. Přidali byste do kurzu více teoretické části?

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Ano	5	55.6%
Ne	4	44.4%

5. *NEPOVINNÉ* Vlastní odpověď'

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
	6	66.7%
Více praktických věcí, tvorba ceny, základy výpočtu podílu. Popřípadě úvod do osevních postupů.	1	11.1%
Ne, byli jí dostatek	1	11.1%
Myslím si že balanc byl velice vyvážený, nicméně bych ocenil více zahrnutých témat. TO ovšem zřejmě není možné zapojit do takhle krátkého kurzu	1	11.1%

6. Přidali byste do tohoto kurzu více praktické části?

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Ano	6	66.7%
Ne	3	33.3%

7. *NEPOVINNÉ* Vlastní odpověď

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
	8	88.9%
Praktického zkoušení není nikdy dost	1	11.1%

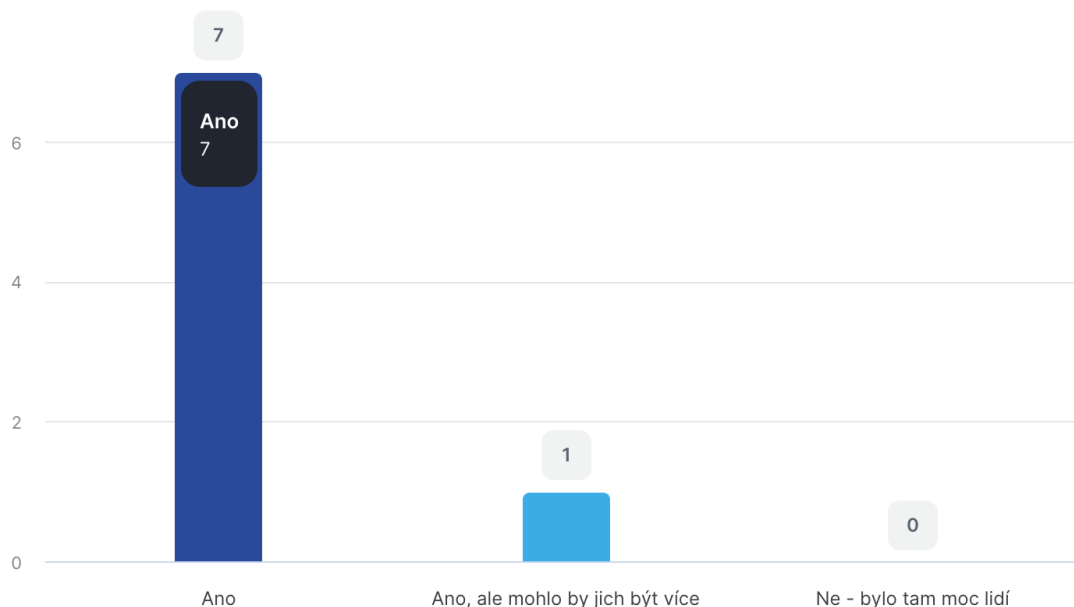
8. Jaká témata by podle vás měla být obsahem dalších workshopů?

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Určitě více dalších témat na běžnou práci v zahradě. Jak využívat přírodu ku svému prospěchu.	1	11.1%
Škúdcí, Vaše zkušenosti s pěstováním květin a zeleniny.	1	11.1%
Osevní plán, finanční gramotnost, propagace	1	11.1%
Jak se zviditelnit a jak komunikovat se zákazníky, partická tvorba hospodářství	1	11.1%
Ekonomika, způsoby prodeje, plánování sezony	1	11.1%
Ekonomika podniku, řízení podniku, komunikace, pěstební plán, krajinářství a voda v krajině, chov zvířat	1	11.1%
Ekonomika a řízení podniku	1	11.1%
Ekonomická stránka farmy, branding, marketing a možnosti využití farmy	1	11.1%

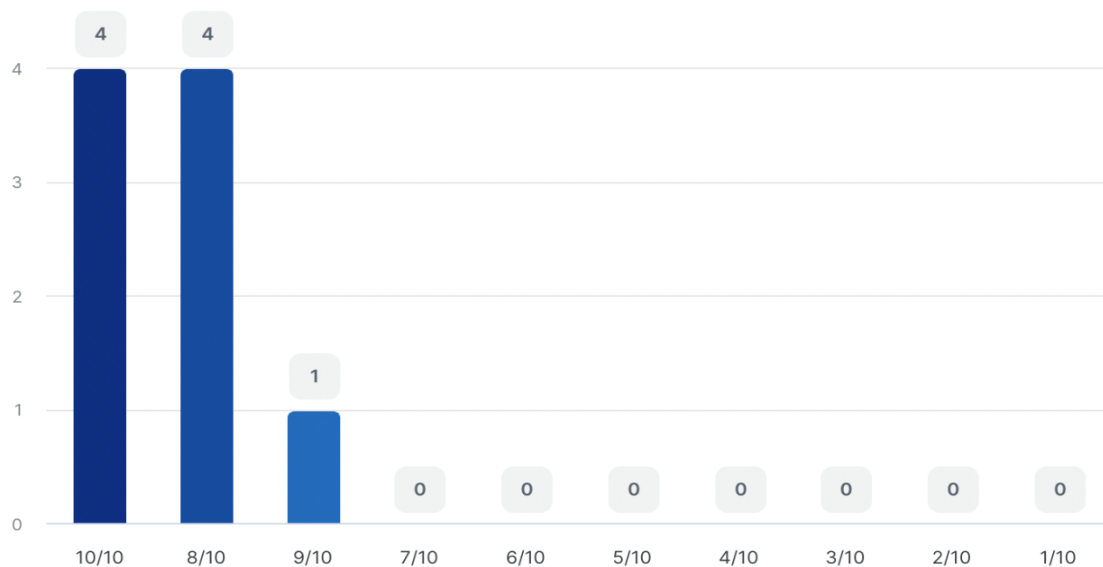
9. Jak jste byli spokojeni se stravováním v průběhu akce a co byste změnili?

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Super, děkujeme za pohoštění, bylo to milé. 😊	1	14.3%
Nic. Naprostá pecka	1	14.3%
Nic, moc jsme si to užili	1	14.3%
Naprostá dokonalost!!!	1	14.3%
Jídlo bylo dostačující, líbil se mi koncept	1	14.3%
Byli jsme spokojeni	1	14.3%
Ano, koncept se mi moc líbil	1	14.3%

10. Vyhovoval vám počet účastníků workshopu?

11. Ohodnoťte prosím, jak jste byli s naším workshopen spokojeni

12. Řekněte nám, co byste na našem kurzu změnili

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Za nás bylo všechno super. Jen pro lidi co jedou z dálky by bylo lepší, aby to bylo v jednom dni.	1	11.1%
Více praktické části	1	11.1%
Stravu?	1	11.1%
Rozšířila bych kurz	1	11.1%
Nic.	1	11.1%
Neměnila bych nic :-)	1	11.1%
Moc se těšíme až budete mít hotové ubytování a budeme moci přijet zase na večeri v zahradě	1	11.1%
Lepší parky	1	11.1%

13. Pokud by předávání informací během kurzu bylo efektivnější a bylo by možné i ubytování, kolik byste byli ochotni za takovýto kurz zaplatit?

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
3500,- Kč	1	14.3%
3000 až 5000 Kč?	1	14.3%
2500 Kč	1	14.3%
1500 - 2999	1	14.3%
1500 Kč na osobu	1	14.3%
1000-1500 Kč	1	14.3%
S ubytováním 4000 na osobu	1	14.3%

Příloha 4: Fotodokumentace – Libějovické Svobodné Hory

Zdroj: vlastní

Zdroj: blog Svobodné Hory

Zdroj: blog Svobodné Hory